

Militaria středověku

**Mgr. Jana Krejsová PhD.
Mgr. Jakub Těsnohlídek**

Skripta FRMU 2016

1

Obsah:

- 01 Chladné zbraně.....4
- 02 Střelné zbraně.....59
- 03 Palné zbraně.....94
- 04 Ochranná zbroj.....115

2

Výzbroj a výstroj

BIBLE NOVÝ ZÁKON

- Apoštol Pavel v listě Efezským (6, 10n):
  - opasek – pravda
  - pancíř – spravedlnost
  - obuv – pohotovost k službě
  - štít – víry
  - přilba – spasení
  - meč – duch (slovo Boží)
- Jezdci apokalypsy (Zj. 6):
  - první s lukem na bílém koni (válka)
  - druhý s mečem na ohnivém koni (epidemie)
  - třetí v ruce váhy na černém koni (rozbroj)
  - čtvrtý Smrt na sinavém koni (smrt)

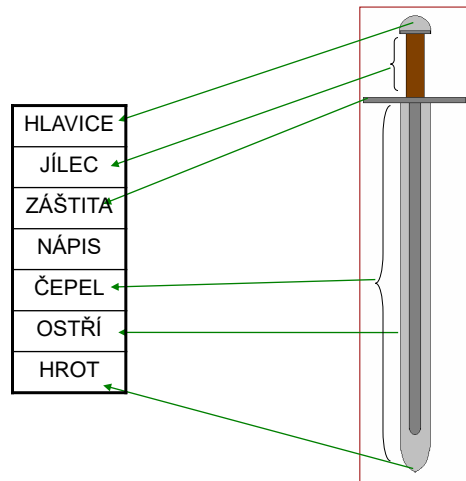
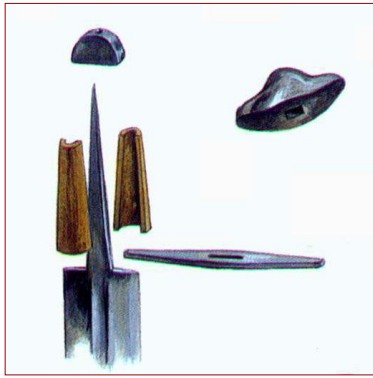
01 Chladné zbraně

- Meč
- Dýka
- Velký nůž s trnem
- Tesák
- Palcát
- Sekyra
- Kopí
- Šídlo
- Kotvice, ježek, hvězda

5

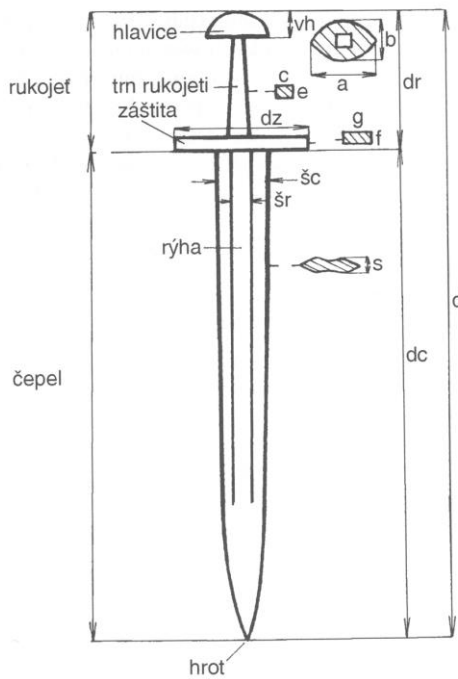
6

MEČ

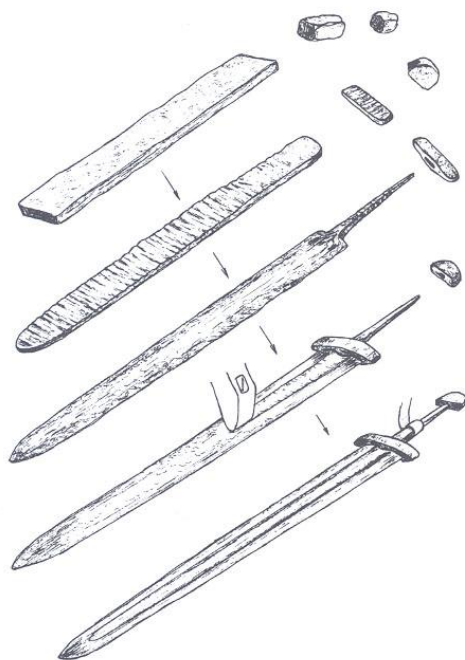
7

MEČ

8

MEČ

Vykování meče;
podle Pleinera

damaskování

9

MEČ**Arbman****Bruhn-Hoffmeyer****Geibig****Głosek****Kirpičnikov****Menghin****Nadolski****Oakeshott****Petersen****Ruttkey****Seitz****Wheeler**

10

Jména mečů

- Artuš –
  1. Excalibur/Caliburn/Caledfwlch
  2. Sequence
  3. Marvadose
  4. Chastiefol
- Lancelot – Arondight
- Meč grálu
- Rhydderch Hael – Dyrnwyn
- Roland – Durandal
- Gabelon/Guelun - Murgleis
- Jan Turpin - Almace
- Olivier - Hauteclere
- Karel Veliký - Joyeuse
- Beowulf – Hrunting
- Siegfried – Balmung, Gram, Nothung
- Eckesachs – Dietrich z Bernu
- Angantyr – Tyrving/Tyrfing/Tirfing
- Ogier – Curtana
- El Cid - Tizon
- Svatoštěpánský meč
- Meč Karla Velikého
- Meč sv. Mauricia
- Svatováclavský meč
- Szczerbiec

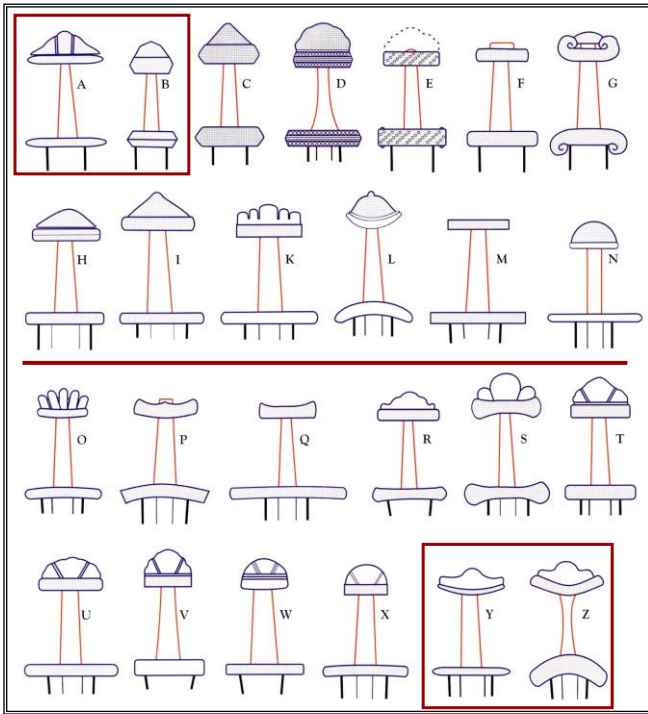
11

MEČ

Typologie

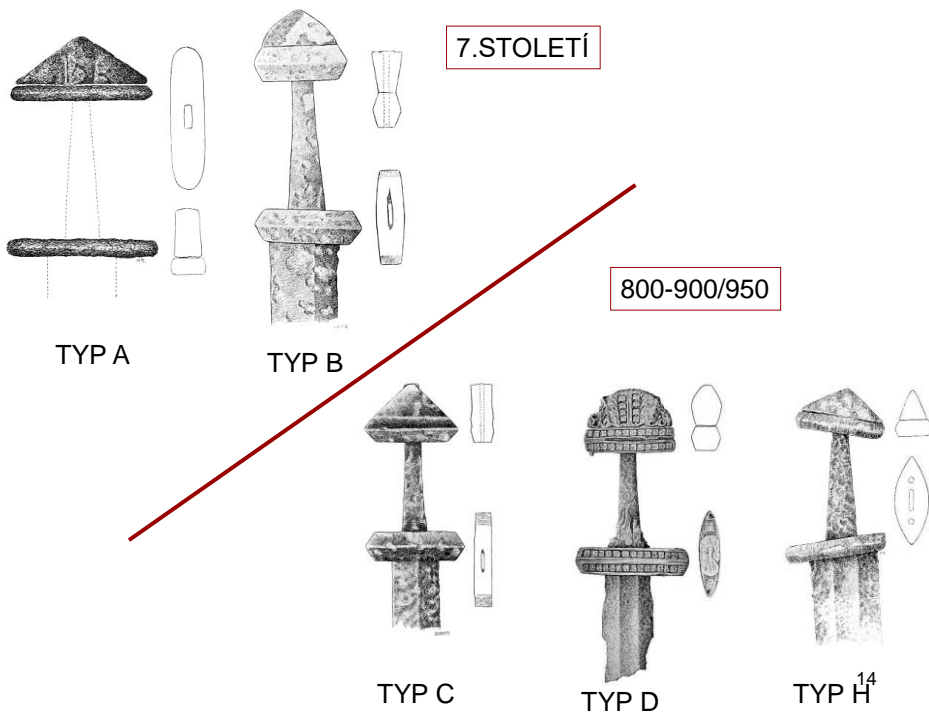
- **Petersen**
- **Wheeler**
  - zredukoval typologii Petersena na 7 typů
  - období 1050 - 1550
- **Bruhn-Hoffmeyer**
  - období 1050 - 1550
  - typologie na základě tvaru rukojeti
  - DVĚ KATEGORIE -
    - ROMÁNSKÉ – skupiny: I, II, IIIa-d
    - GOTICKÉ – skupiny: IVa-e, Va-c, VIIa-c
- **Kirpičnikov**
  - pro období do poloviny 11. století přijal typologii J. Petersena a přidal další dva typy
  - od poloviny 11. – 13. století
    - vlastní třídění – tvar rukojeti (7 typů)
- **Oakeshott**
  - **TYPLOGIE** – oddělení: hlavice, záštity a čepele
  - Do Wheelorovy typologie přidal typ VIII. a IX.
- **Seitz**
- **Geibig**

12

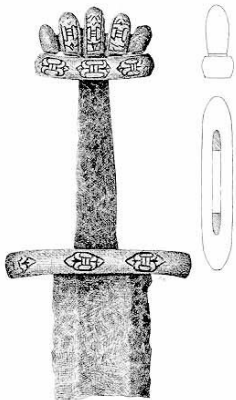

Petersen

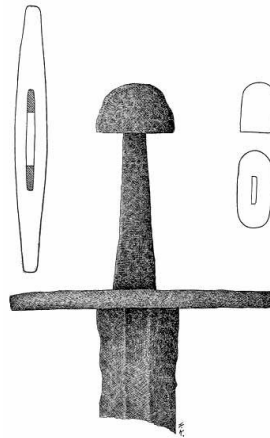
13

10.STOLETÍ

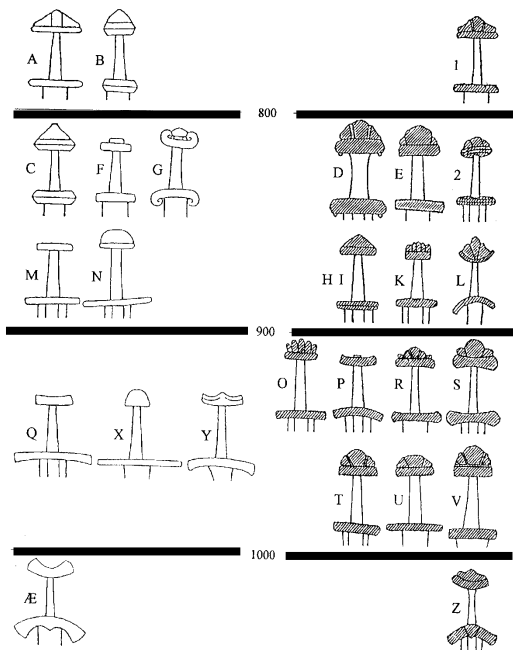

TYP O

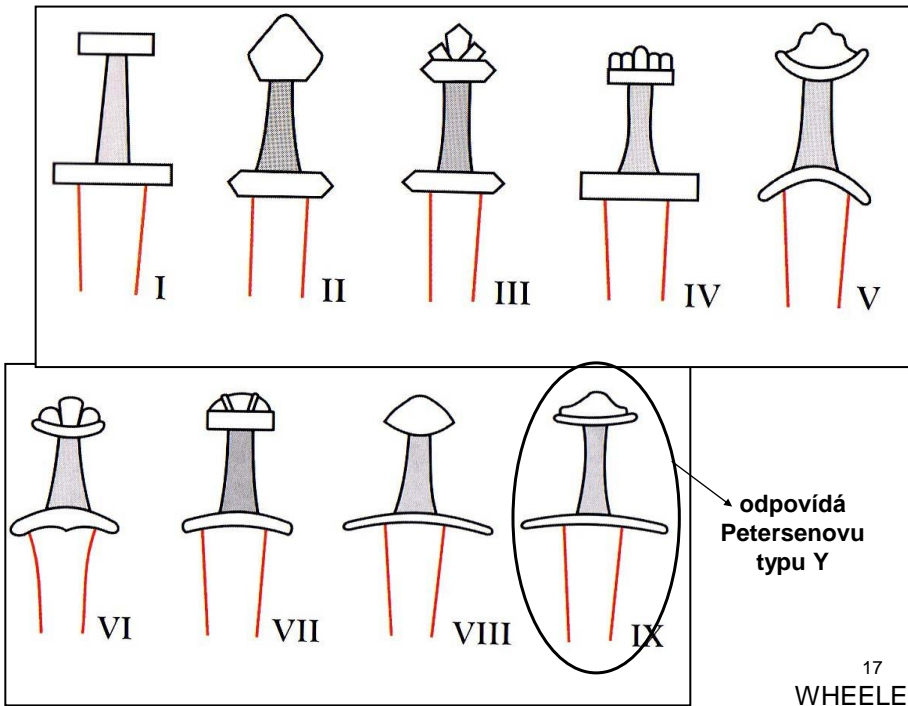
TYP X

15

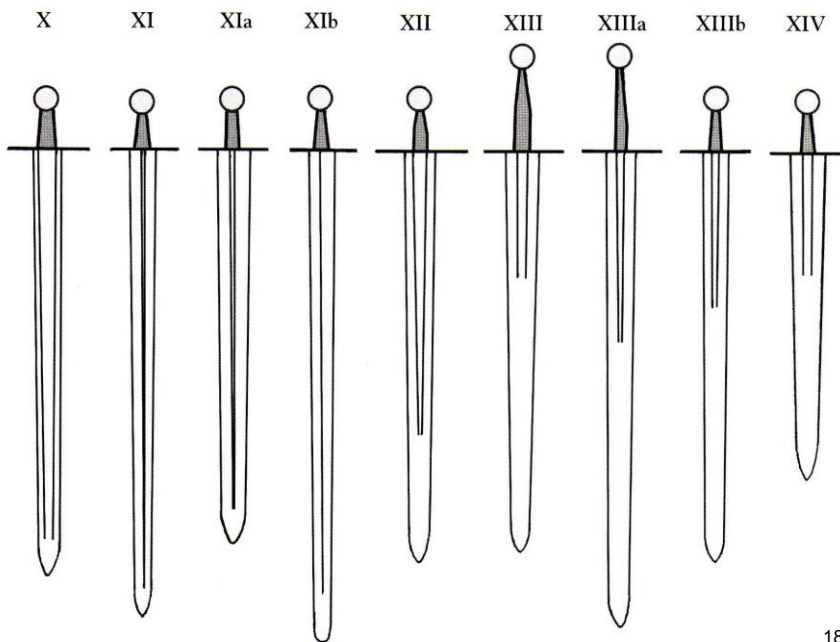

16

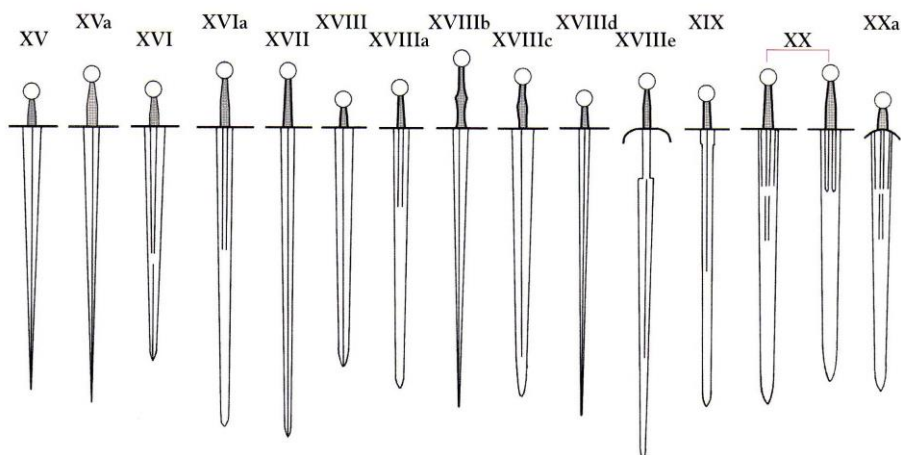
PETERSEN 1919 a doplnění MÜLLER-WILLE 1972

17
WHEELER

18
OAKESHOTT

19
OAKESHOTT

X.
Glasgow Museum
"Gaddhjalt" (Spike-hilt) example,
? Viking period, circa 950.
30.625,, d čepele nápis - INGELRII.
řiční nález

XI.
Weltliches Schatzkammer, Vídeň
1050-1120,
Meč sv. Mauritia

XII.
Madrid, Instituto del Conde de Valencia de Don Juan
meč sv. Kasildy
D čepele 30 inch. Rukojeť – řčervená kůže, kolem 1300 X Oakeshott kolem 1200.

XIII.
Soukromá sbírka, ex D'Acre Edwards Collection
 kolem 1200-1300
 D čepele 31" , m 1,5kg

XIIIa.
Burrell Collection, Glasgow
 kolem 1270-1330
 d čepele 36.5"

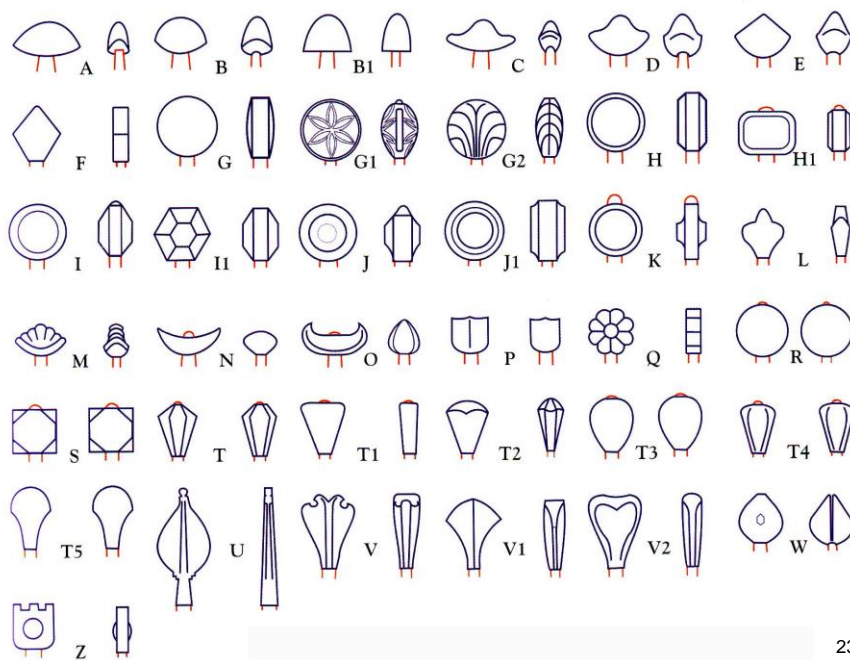
XIV.
Nationalmuseet, Copenhagen
 d čepele 33"

21

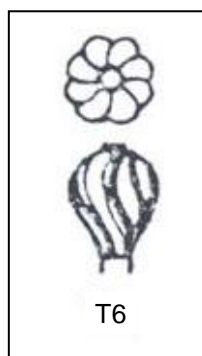
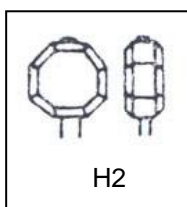
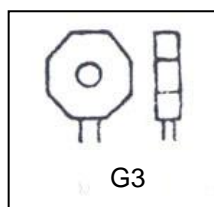
meč, kolem 1000-1050, d101,3 cm x 13,9; cm 86,2 x 5,7, Coburg

22

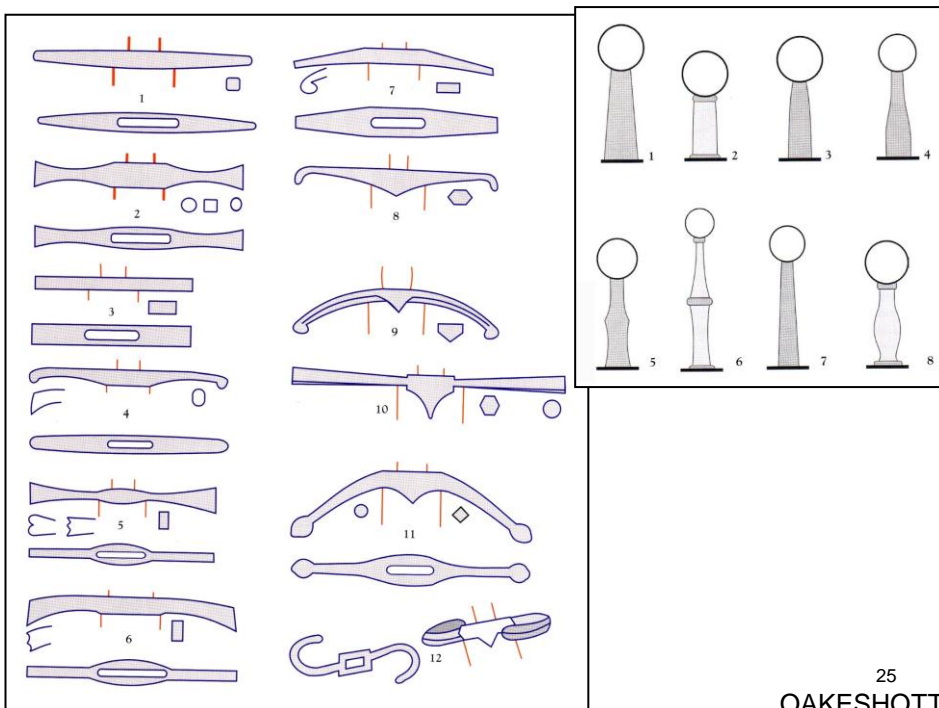
23
OAKESHOTT

Głosek

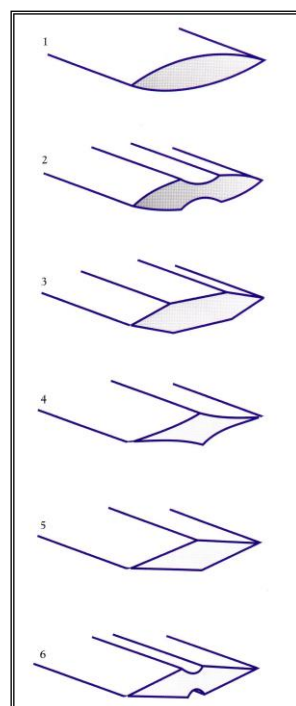
doplnění Oakshotta o tři varianty hlavíc

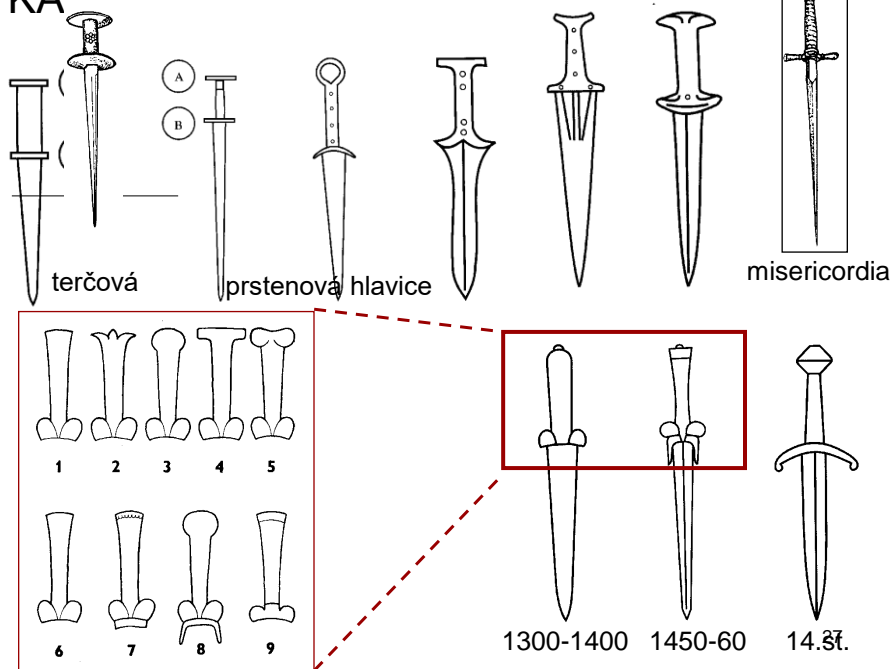

• TVAR ČEPELE

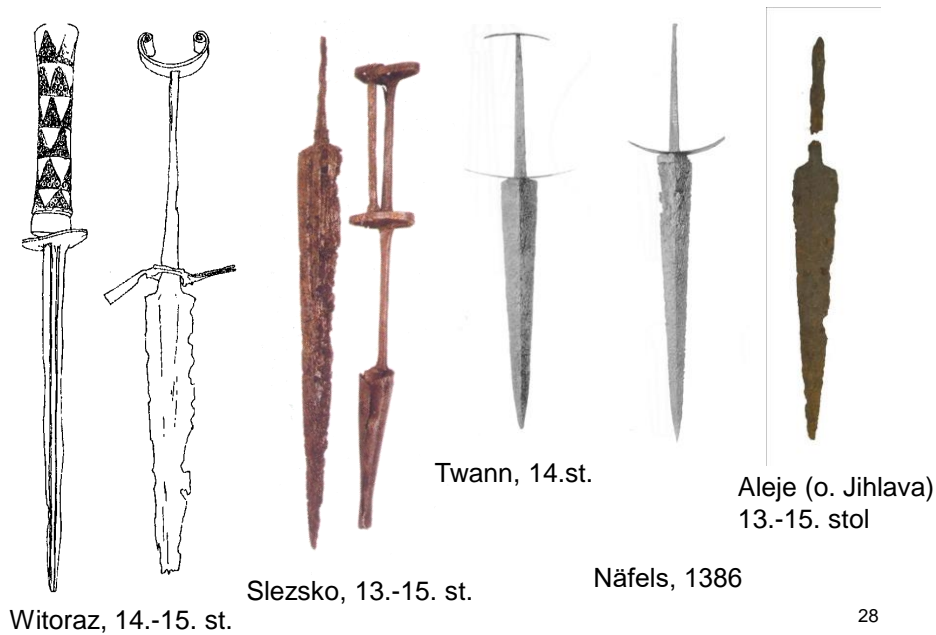
- čočkovitý
- čočkovitý s oboustranným výbrusem
- šestiúhelný
- kosočtverečný s konkávním ostřím
- rombický
- kosočtverečný s oboustranným výbrusem

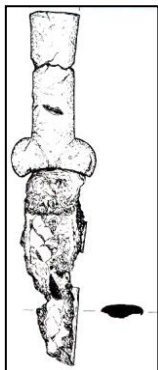
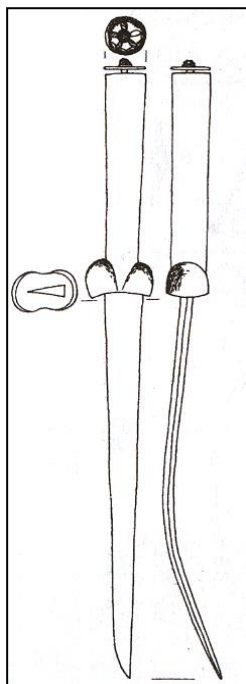

DÝKA

DÝKA

Aleje (o. Jihlava)
15.-17. stol

29

Velký nůž s trnem

Aleje (o. Jihlava)
13.-15. stol

30

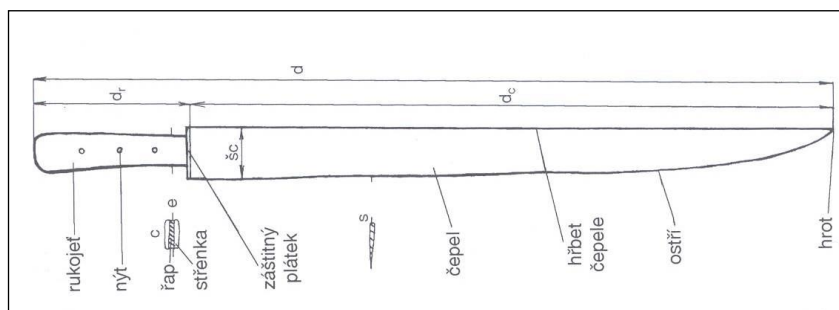
TESÁK

Wrocław, Ratusz

31

- pobočná jednobřítá zbraň

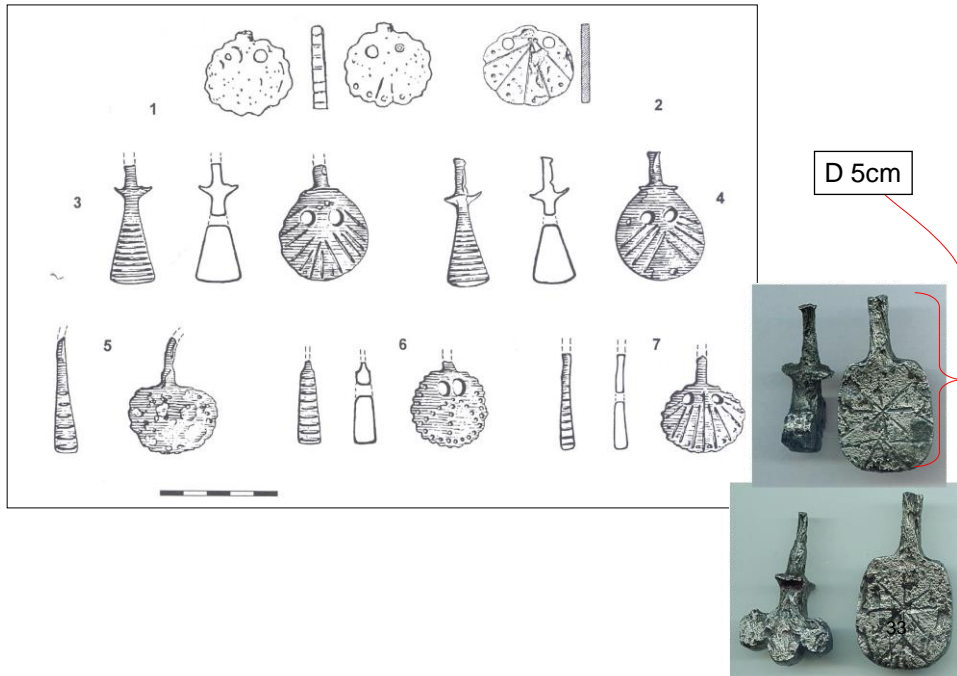
- čepel –
  - $d=30-50\text{cm}$
  - $\text{š}=30-50\text{mm}$
  - zahnutá **X** rovná
- rukojeť – obložení (dřevo, aj.) - nýty
- záštitné trny
- příčka
  - rovná **X** prohnutá

- **jednobřítá čepel**

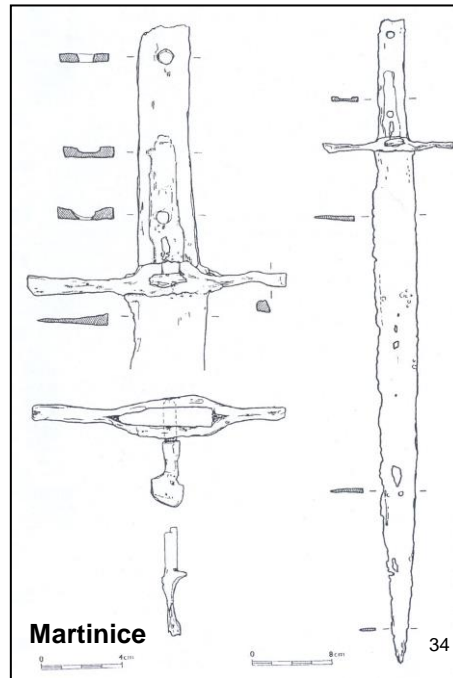
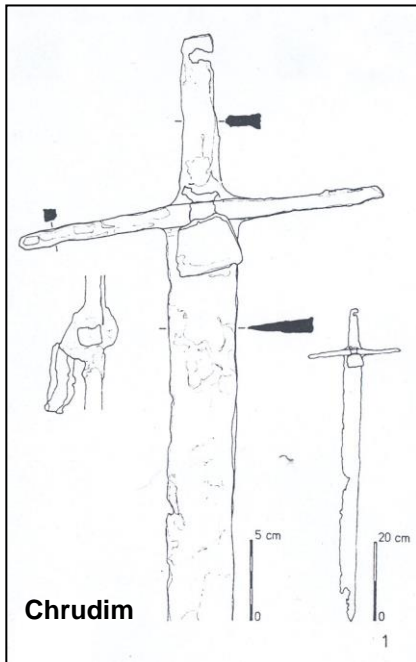
- 1) se střénkovou rukojetí (zaoblený x rovný konec; ±obloukovitě prohnutý plech → zvrstvený)
- 2) mečovitě – rovná x prohnutá záštita
  - rukojeť – jako v 1. x bohatěji zdobené

32

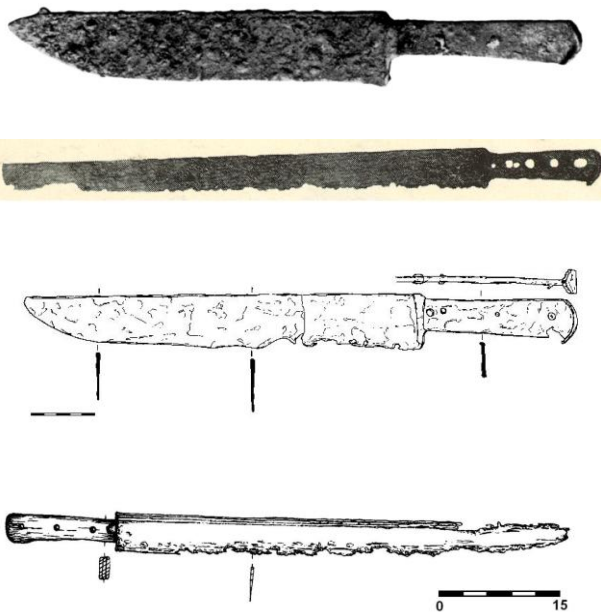
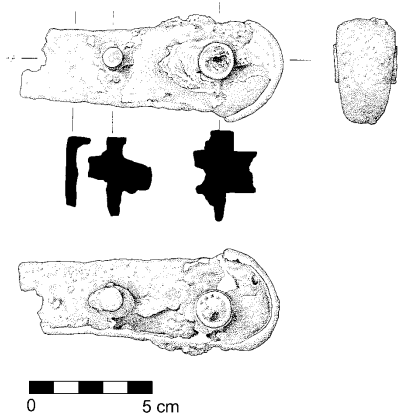
záštitné trny

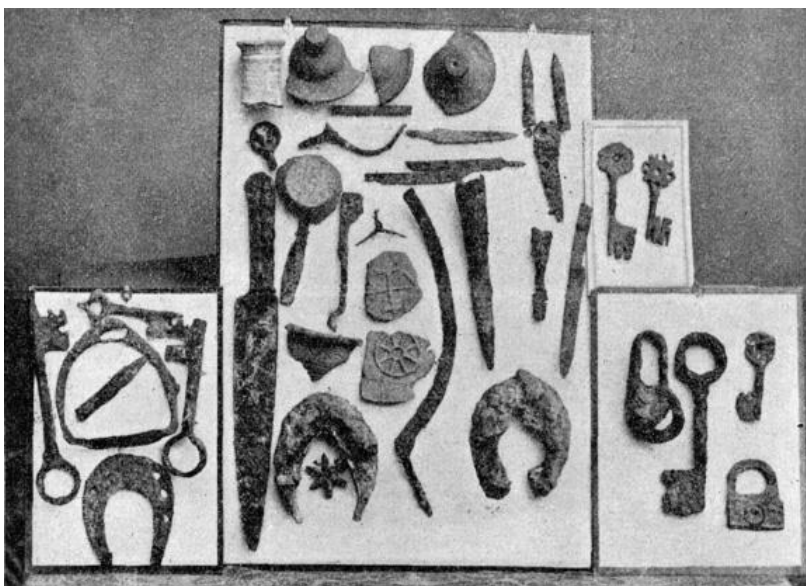
MEČOVITÉ TESÁKY

NOŽOVITÉ TESÁKY

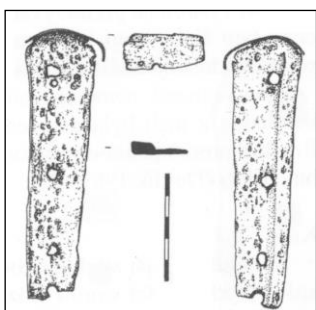
36

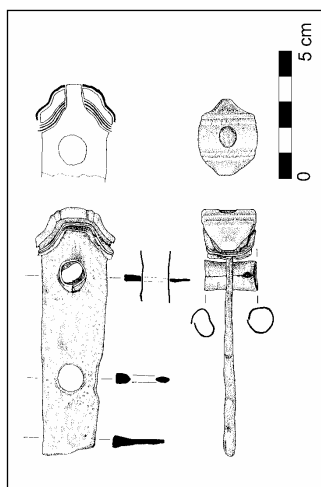
Drobovice (ČERMÁK 1903, 385-386, obr. 4).

37

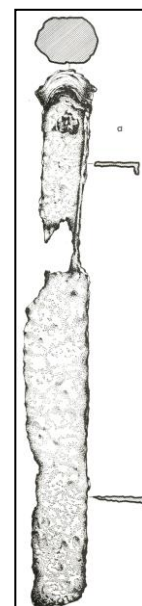
SKLÁDANÁ HLAVICE

Lelekovice

Rokštejn

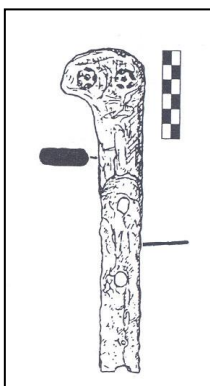

Mstěnice

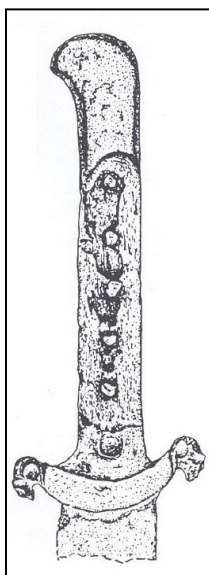
38

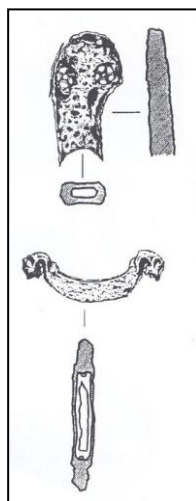
ČLUNKOVITÁ ZÁŠTITA

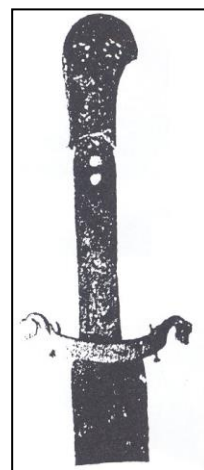
Gajary

Mohelnice

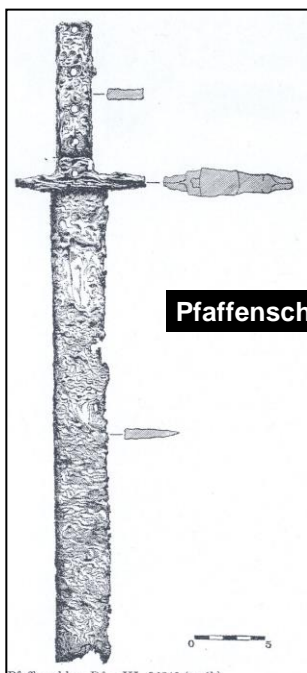

Mstěnice

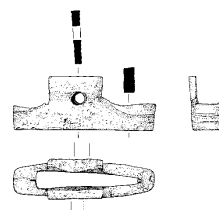
Vracov

39

Pfaffenschlag

ZÁŠTITA TESÁKU

0 5 cm

0 5 cm

0 5 cm

40

MALCHIUS

NORWICH

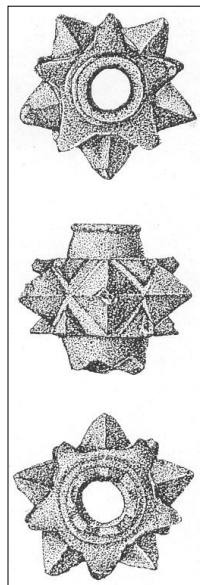
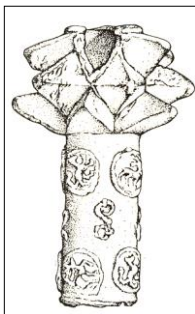

NĚMECKO, konec. 14.st

41

42

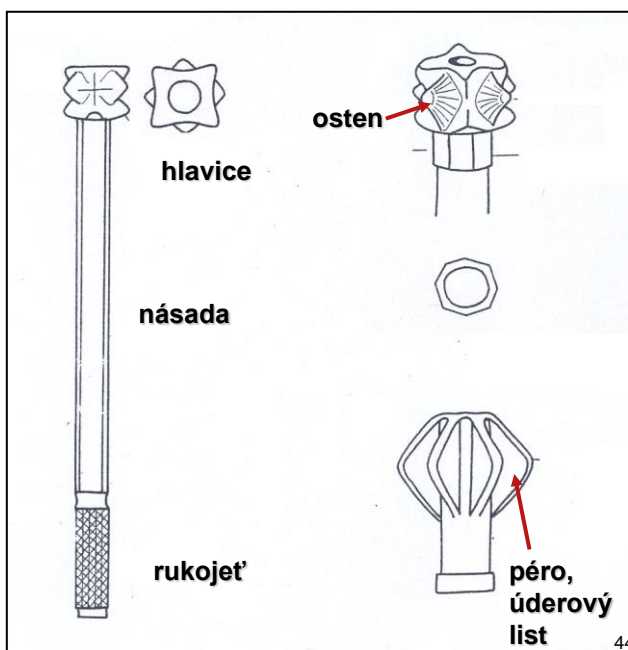
PALCÁT

ČECHY	7 ks
MAĎARSKO	26 ks
POLSKO	11 ks
SLOVENSKO	12 ks
RUSKO	102 ks

date: hlavní výskyt 13. století - ⁴³??

Palcát - POPIS

Polsko, 12.st?

- v ruské výzbroji – od 11. století
  - označení – kyj (**КИЙ**)
- železo i bronz
- největší rozkvět – 12. – 13. století – objevily se bronzové lité hlavice (typ III. a IV.)
- délka rukojeti: 50 – 60 cm
- od 14. století – se staly znakem velitele, hetmana
- konec 16. století – šestihhranné železné

45

- ❑ TYP I – 11.st
- ❑ TYP II – od 17. st. –
znak carské moci
- ❑ TYP IIA – 13. st.
- ❑ TYP III – 12.-13.st.
- ❑ TYP IV – 12.-13.st.
- ❑ TYP V – ½.13.st.
- ❑ TYP VI – 13.st.

**Kirpičnikov, A.N.,
1966**

TYP V

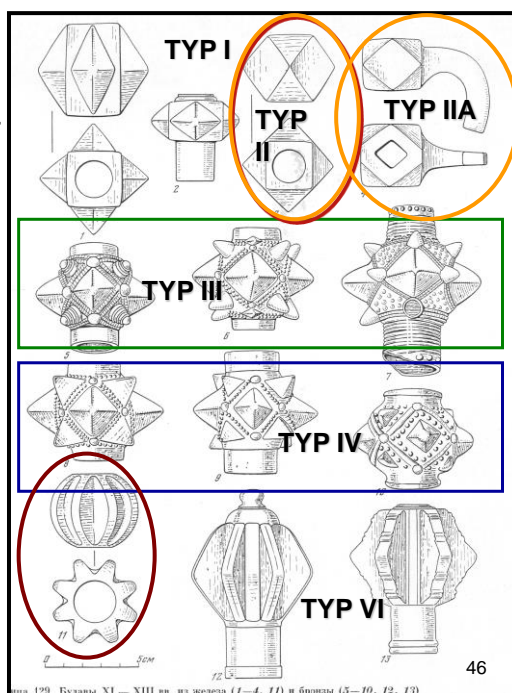
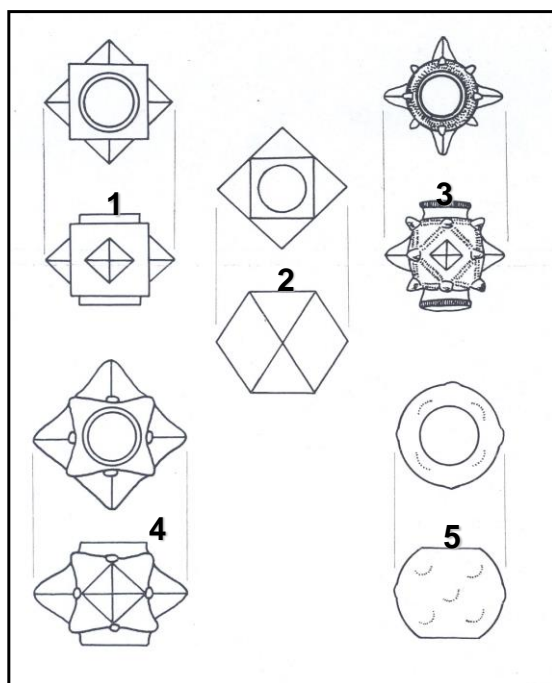
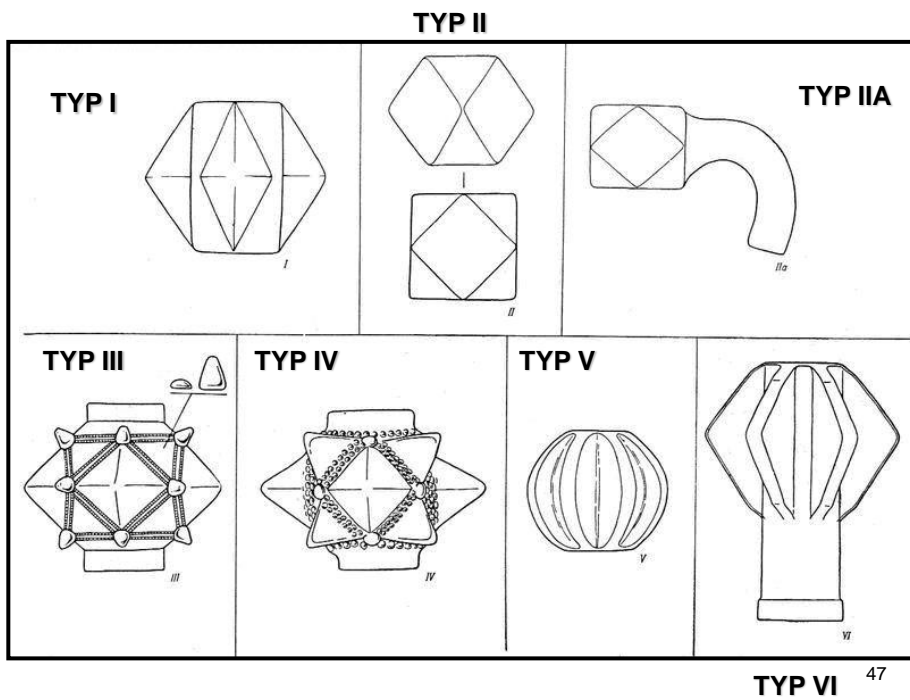

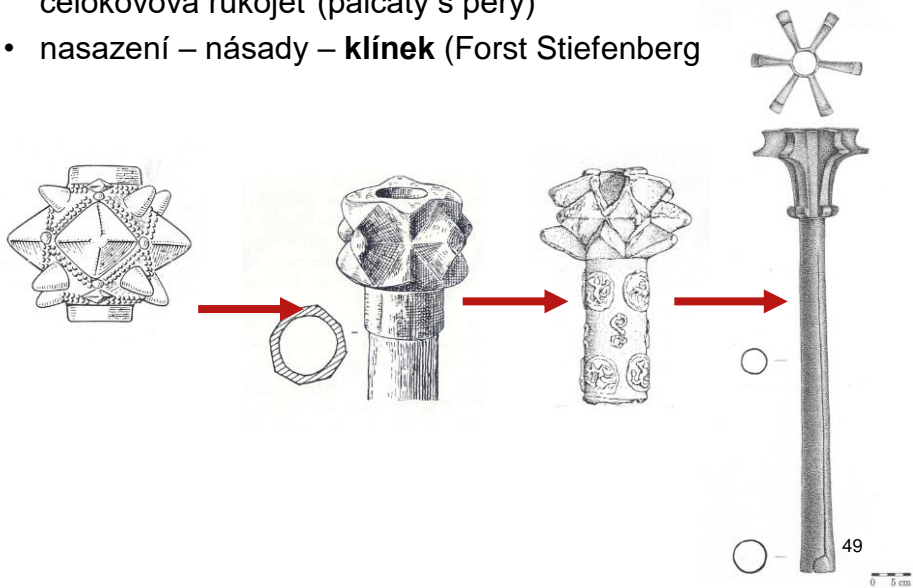
рис. 129. Булаты XI – XIII вв. из железа (1–4, 11) и бронзы (5–10, 12, 13)

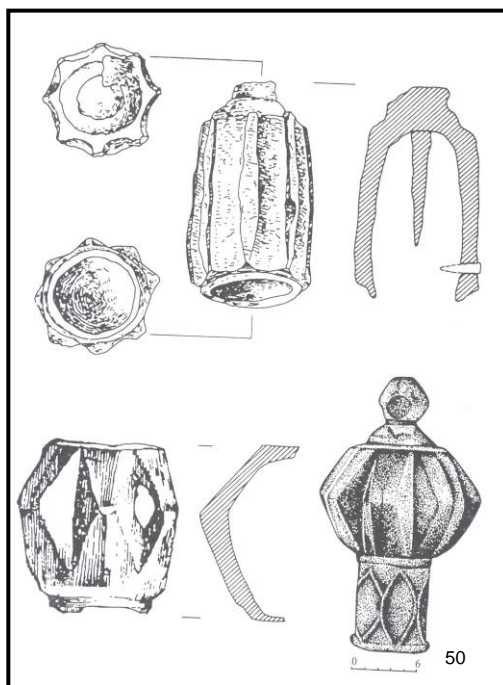
- 1.** 11. století
- 2.** 12. – 1. polovina 13. st.
- 3.** 12. – 1. polovina 13. st.
- 4.** 12. – polovina 14. st.
- 5.** 12. – 1. polovina 13. st.

Kovács, I., 1971 ⁴⁷

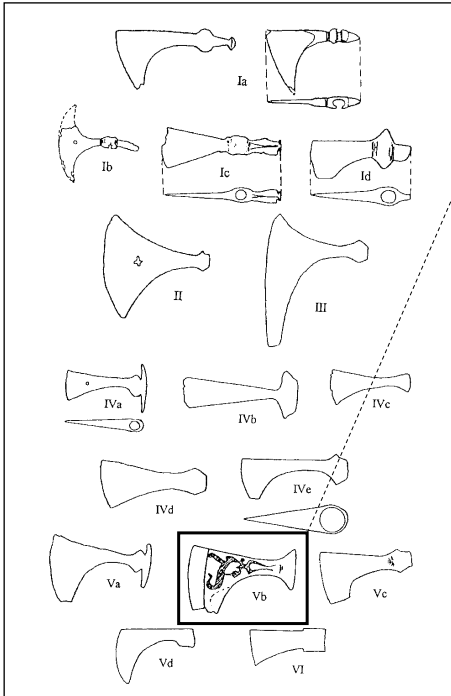
- krátká tulj → trubková tulej (trubkovité palcáty) → celokovová rukojeť (palcáty s péry)
- nasazení – násady – klínek (Forst Stiefenberg)

palcáty stepního
prostředí
± 12. – 14. století
± JV-Rusko a JZ-
Ukrajina

Świętosławski, W.

Sekyra

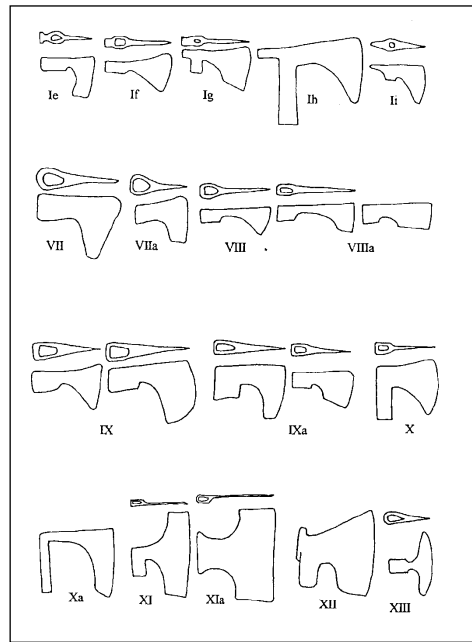

51
Nadolski 1954

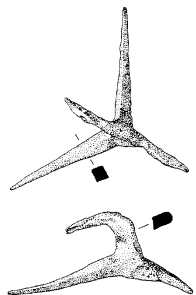
vrhací sekera

Zborná
(o. Jihlava)
13.-15. stol

52
Glosek 1996

Nášlapný „ježek“

Rokštejn

Pardubice

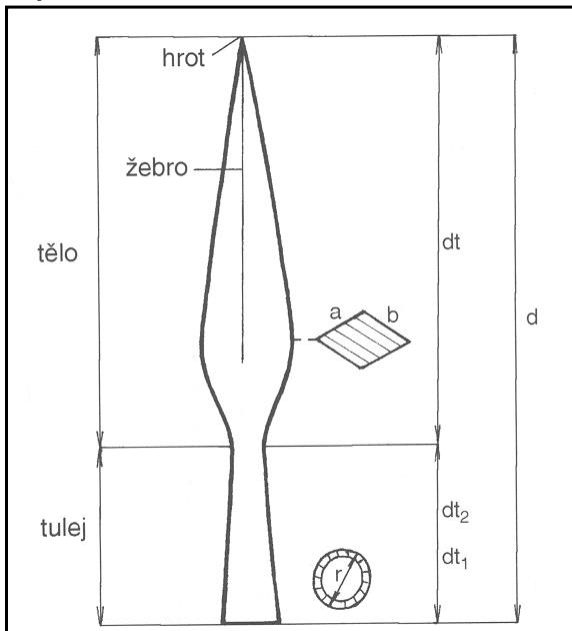

Pardubice

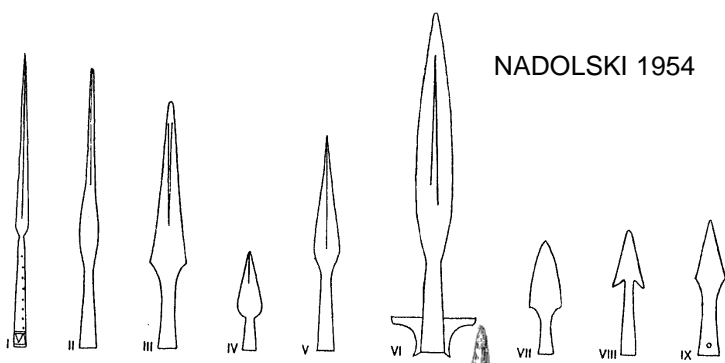
53

54

Kopí

55

maďarské

Kopí s křídélky

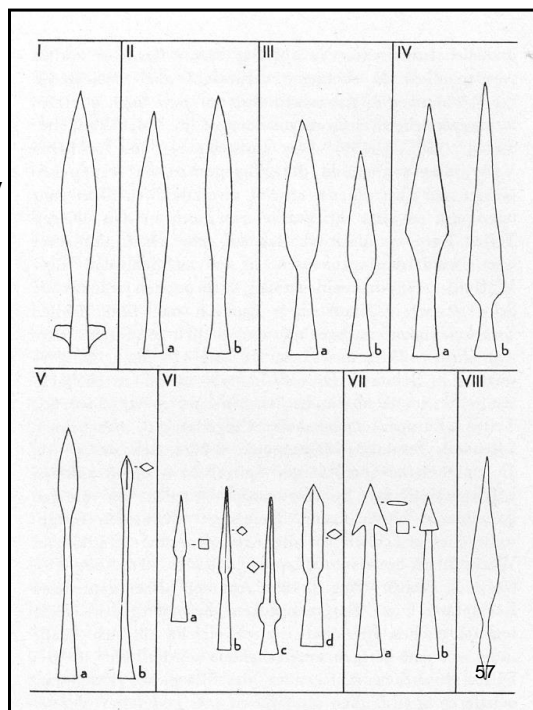

56

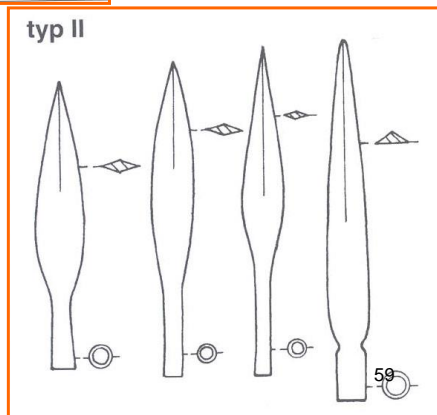
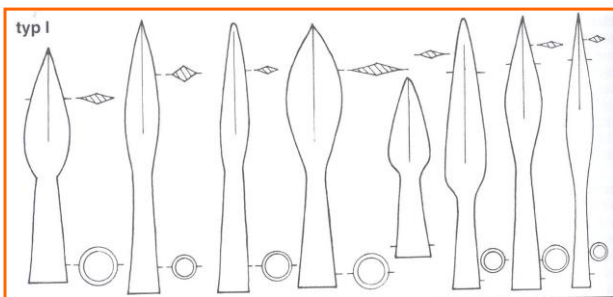
RUTTKAY 1975/76

- 8 typů
- Typ I. – kopí s křídélky

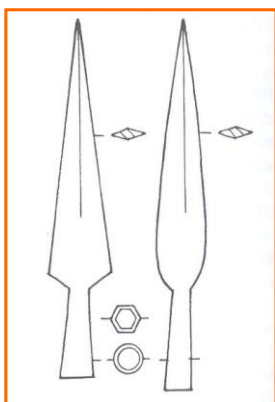

	17	18	19	20	21	22	23
KIND OF WEAPON	SPEAR – LANCE						
TYPE	I	II	III	IV	V	VI	
GRAPHIC SCHEME							
CHRONOLOGY							58

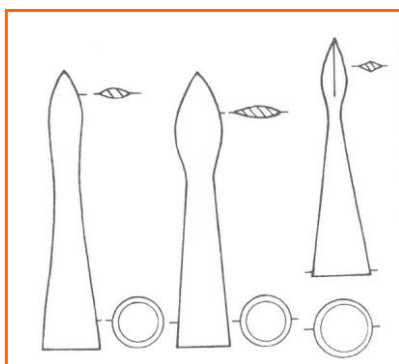
KRAJÍC

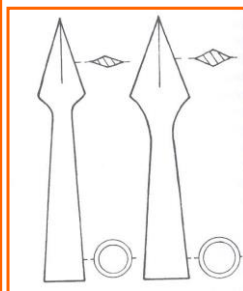
TYP III.

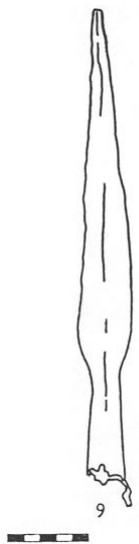
TYP IV.

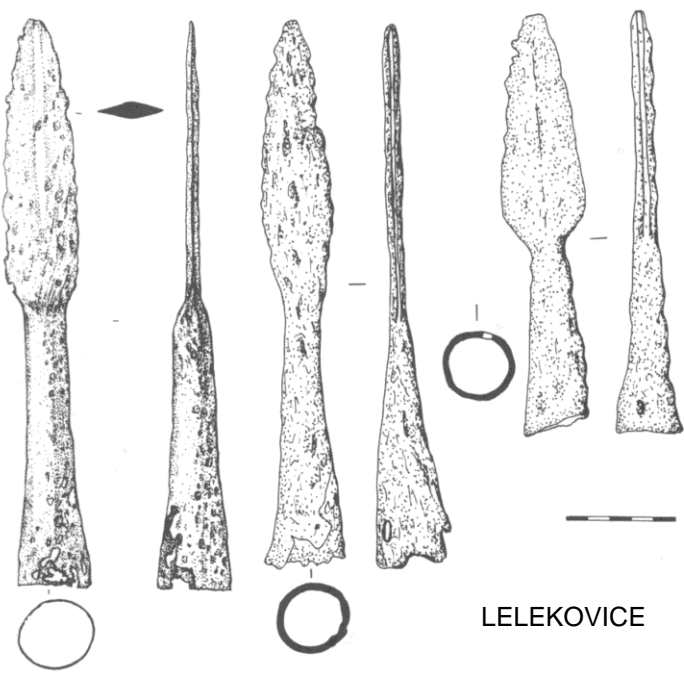
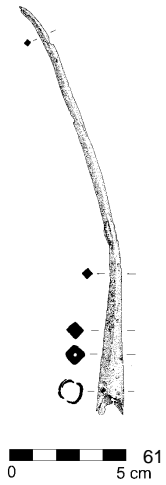
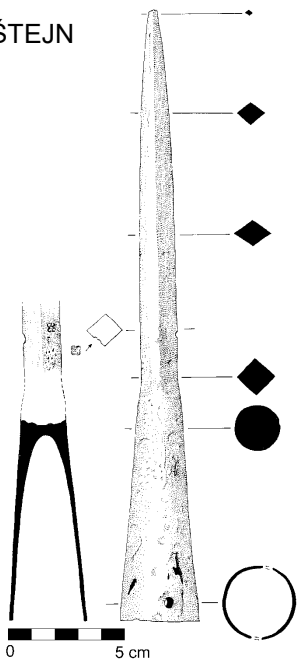
TYP V.

MELICE

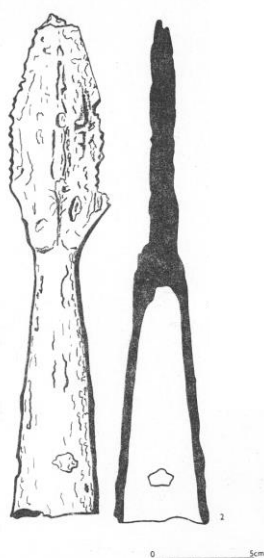

ROKŠTEJN

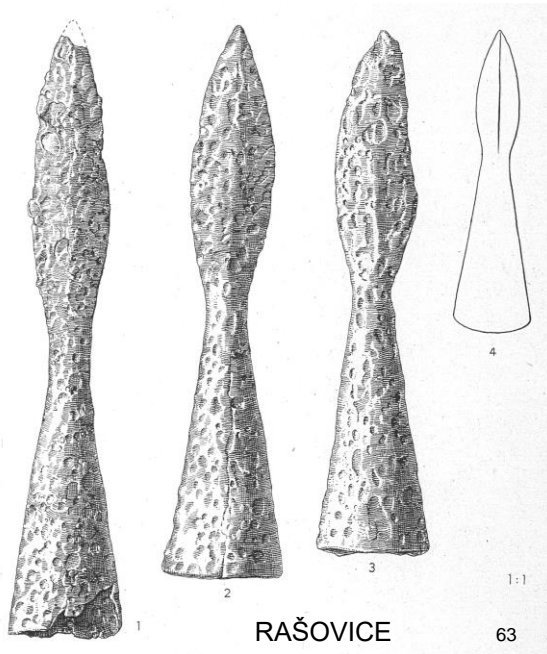

LELEKOVICE

62

BRUNTÁL 15. století

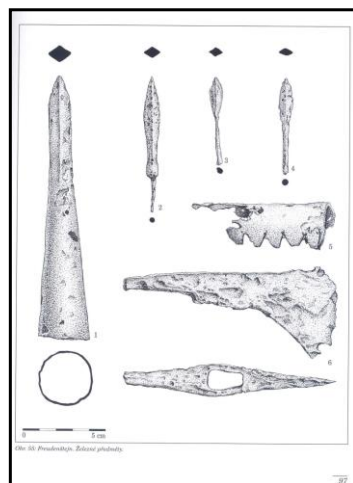
RAŠOVICE

Střelné zbraně

- Luk
  - Kostěné obložení luku
  - Hrot šípů
- Kuše
  - Součásti kuše
  - Hrot šípů
- Balista

65

- FREUDEŠTEJN
  - Hrot šípů do katapulty

66

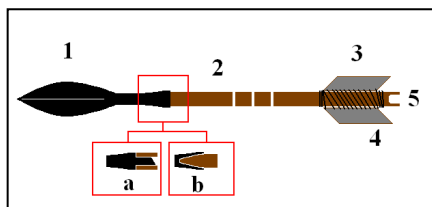

Agincourt 1415

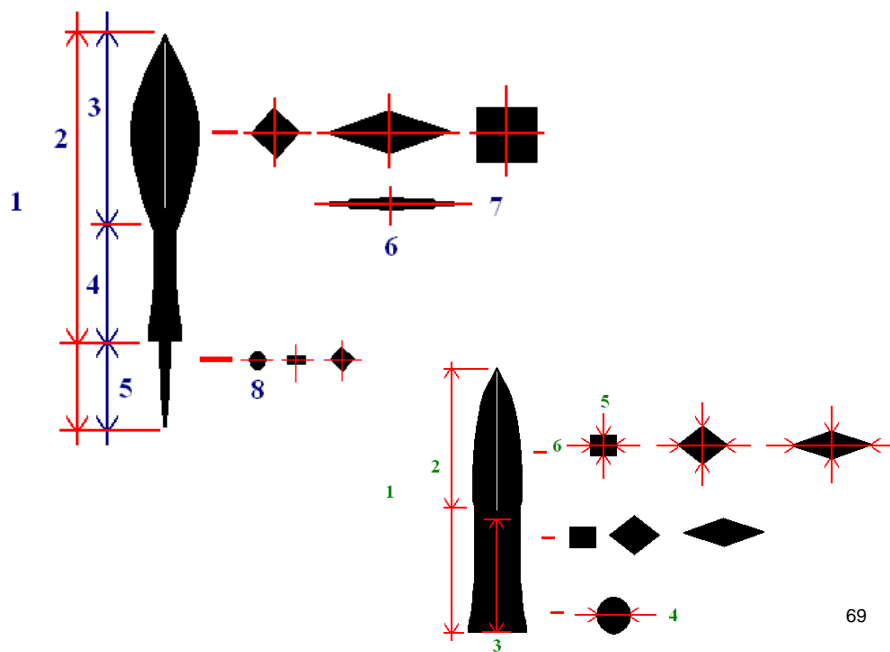
67

Šípy + luk a kuše

68

HROT ŠÍPU

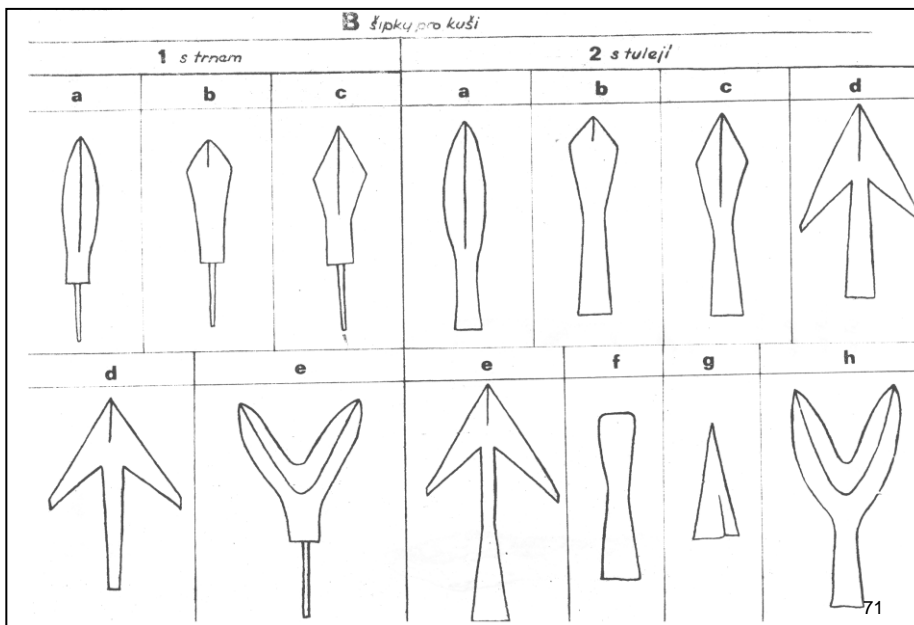
Durdík 1972-73

HROTY ŠÍPŮ PRO LUK

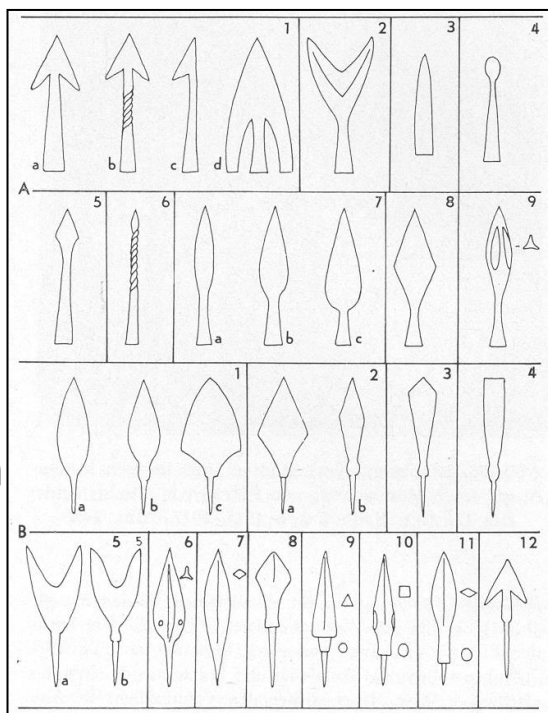
A - šípky lukostřelcké									
1 s tmem				2 s tulejí					3 zvláštní
a	b	c	d	a	b	c	d	e	a

70

HROTY ŠÍPŮ PRO KUŠI

A
s tulejí

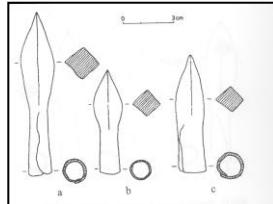
Ruttkay
1975-76

B
s trnem

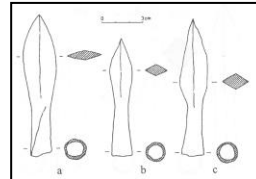
72

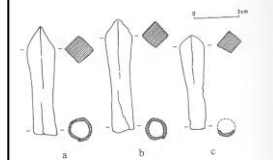
Typ Ia

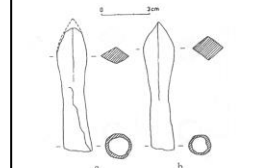
Typ IIa

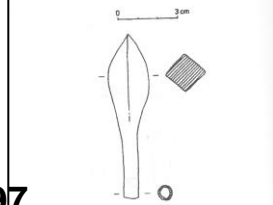
Typ Ib

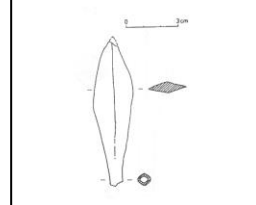
Typ IIb

Typ Ic

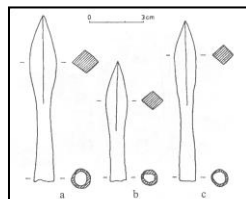
Typ IIc

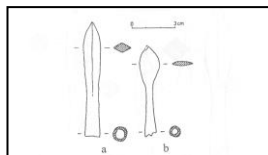
Maik 1997

73

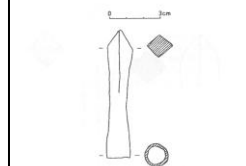
Typ IIIa

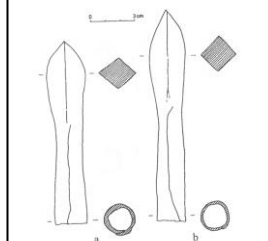
Typ IVb

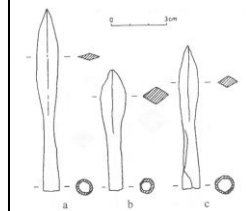
Typ IIIb

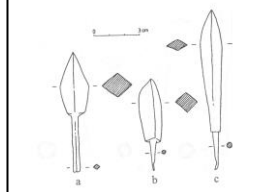
Typ V

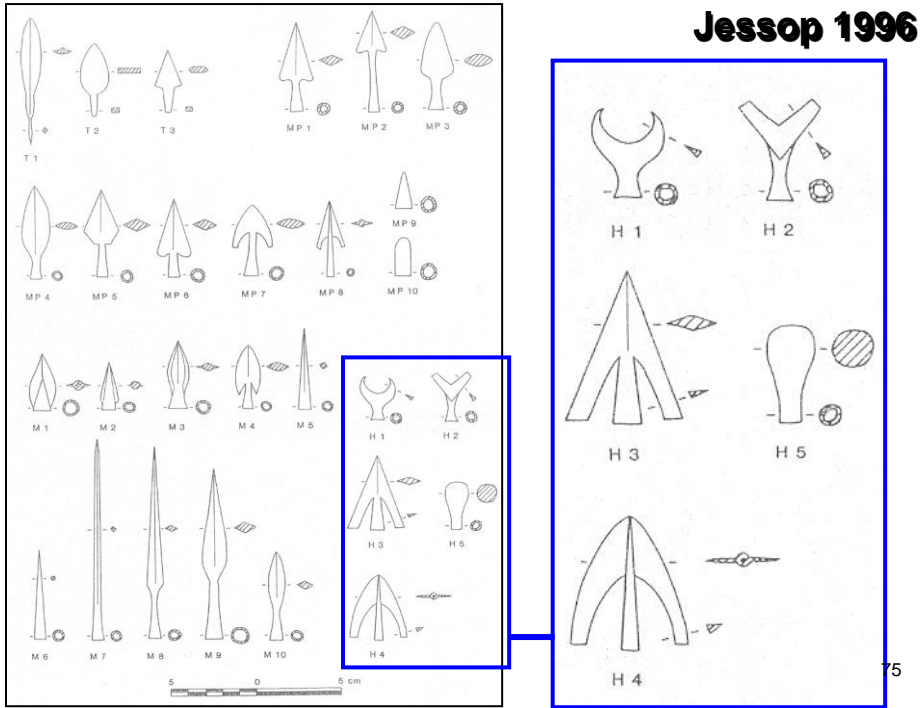
Typ IVa

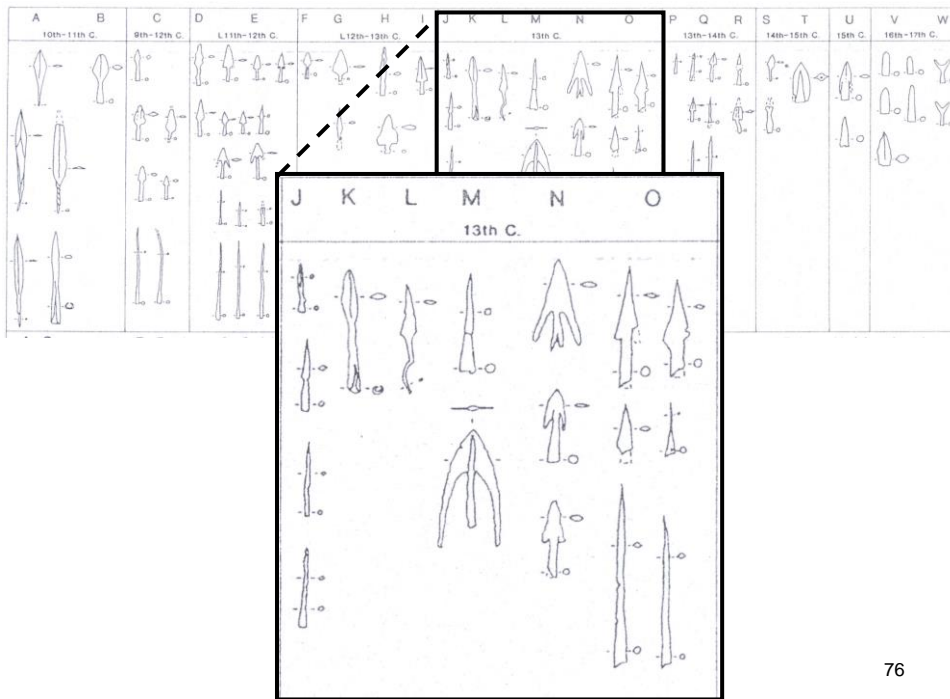
Typ VIb

74

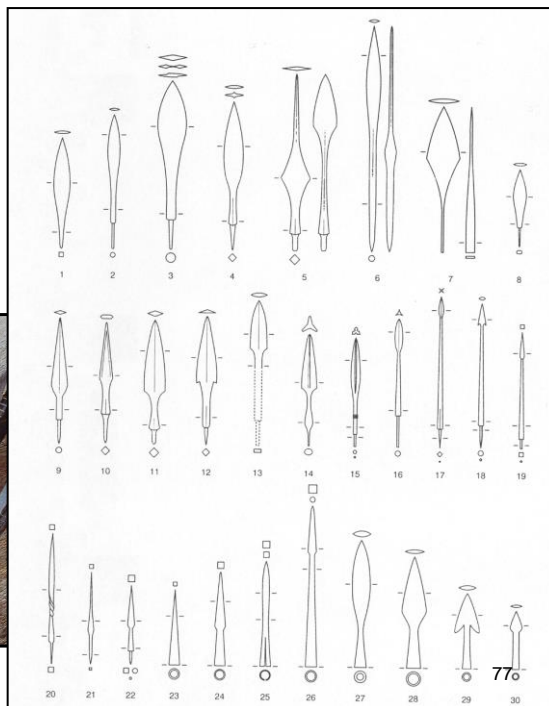

75

76

Westphalen 2002
Typ 1 – 30
hroty šípu z Haithabu

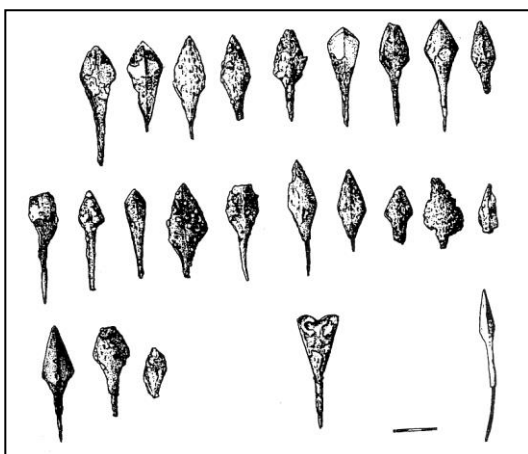
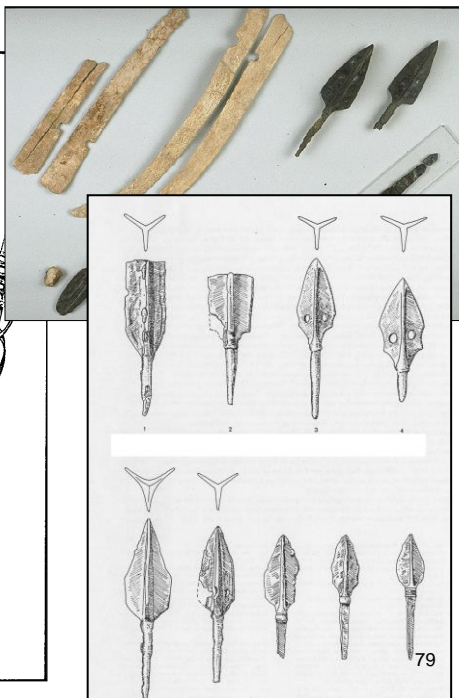

Świątkewicz 2002

Typ umocowania grota na promieniu strzały				Odmiana kształtu liścia					
				Oznaczenie	Opis	Oznaczenie	Opis		
Oznaczenie	Opis	Oznaczenie	Opis	Przekrój		Rzut			
I	tulejka	II	trzcień	A - płaski	soczewkowaty, daskowaty	1	z zadziorami		
		Podtyp	II: 1	trzcień dobrze wyodrębniony	B - wieloboczny	Ba	prostokątny, równoległoboczny	2	w kształcie liścia:
			II: 2	trzcień łagodnie przechodzący w liść		Bb	kwadratowy, romboidalny	3	lancetowaty, elipsoidalny, trójkątny
						Bc	trójkątny	4	łopatkowaty rozwidłony

78

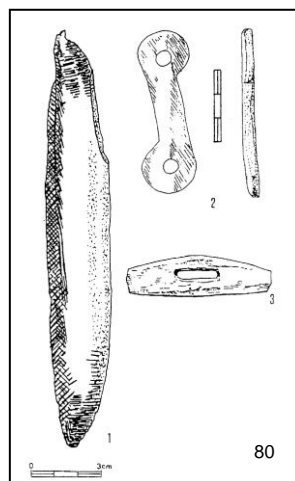
Avarské pohřebiště Zillingtall

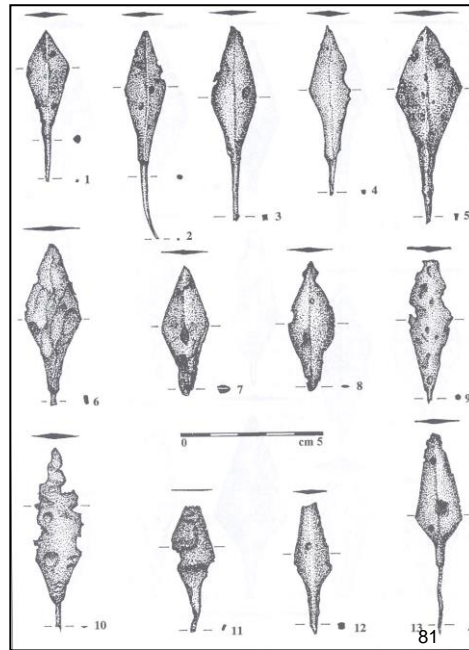
hroty šípů

kost. obložení reflexního luku - Libice nad Cidlinou

Mad'aři

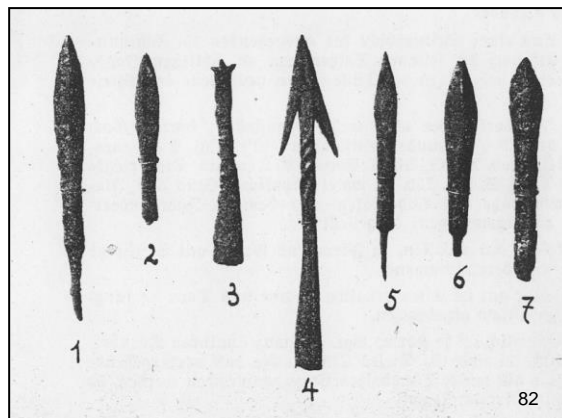

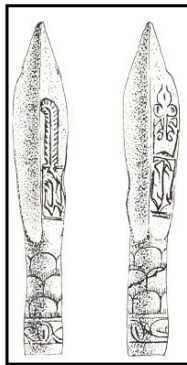
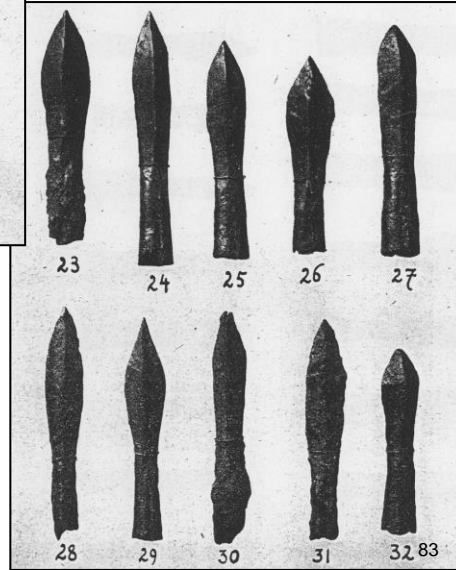
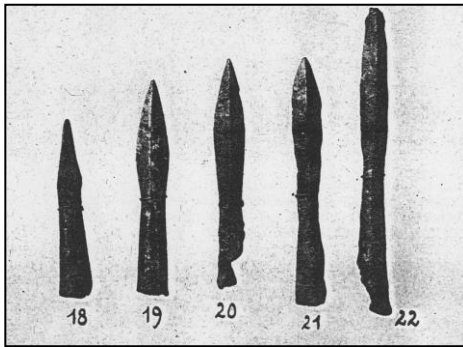
- hroty šípů –
  - **Morava** hradiště:
    - Mikulčice – Valy, Brno
    - Líšeň, Břeclav –
    - Pohansko, Znojmo –
    - Hradiště
  - **Čechy** hradiště –
  - Hradiště u Nemětic

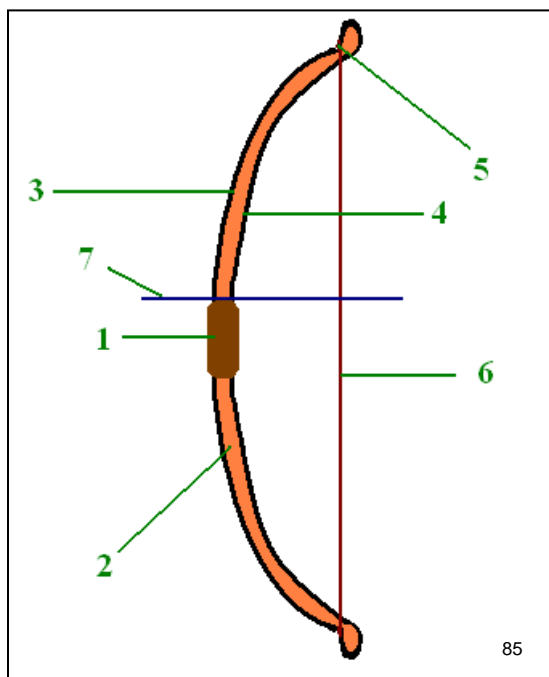
- přes 200 HŠ
- rozdělení HŠ pro luk a kuši
- hmotnostní hranice
  - pro luk je do 25g
  - pro kuši
    1. 25 – 35 g
    2. 35 – 50g
    3. přes 50 g

Prihoda 1932

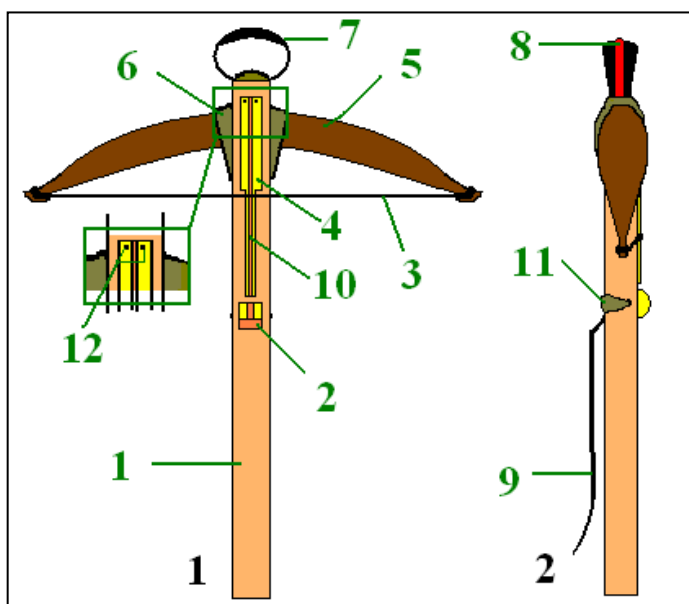

1. držadlo lučiště
2. vnější plocha lučiště
3. vnitřní plocha lučiště
4. zářez pro tětivu
5. tětiva
6. založený šíp

85

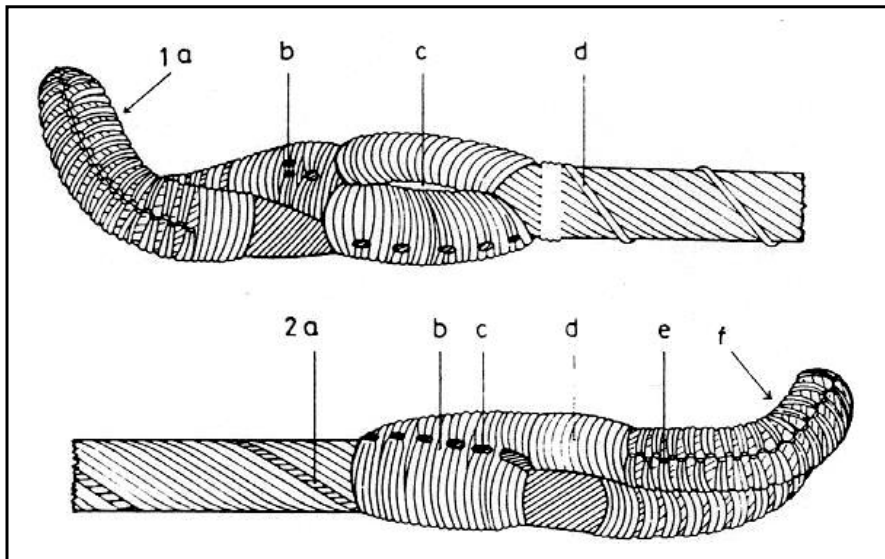
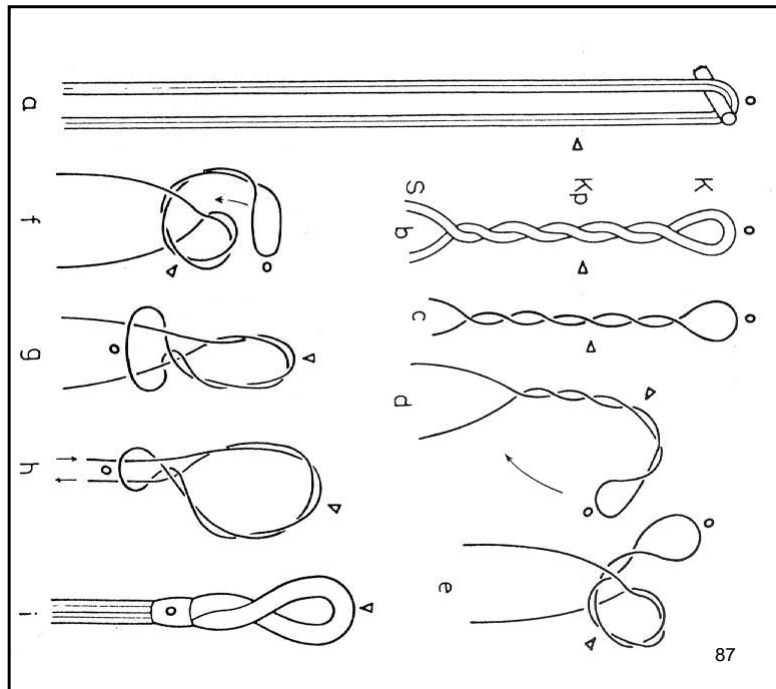

1. socha kuše
2. ořech kuše přichycený provazem v lůžku sochy kuše
3. tětiva
4. kostěné obložení sochy
5. lučiště kuše
6. provazy k přichycení lučiště k soše
7. třmenový nášlapec
8. plastické žebro třmenového nášlapce
9. spouštěcí páka
10. vodící žlábek kostěného obložení kuše,
11. provaz pro připevnění ořechu kuše v loži sochy kuše
12. připevnění kostěného obložení k soše pomocí hřebíků

86

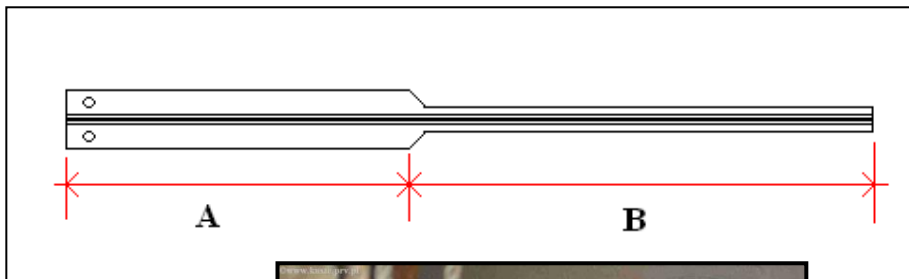
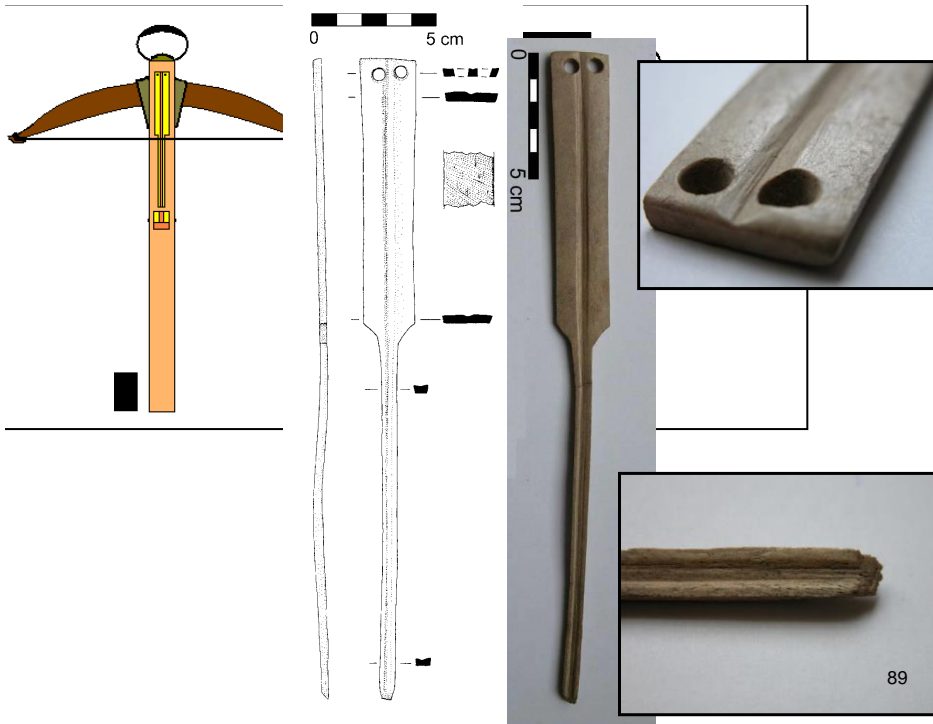
tětva

- KONOPI
- LEN

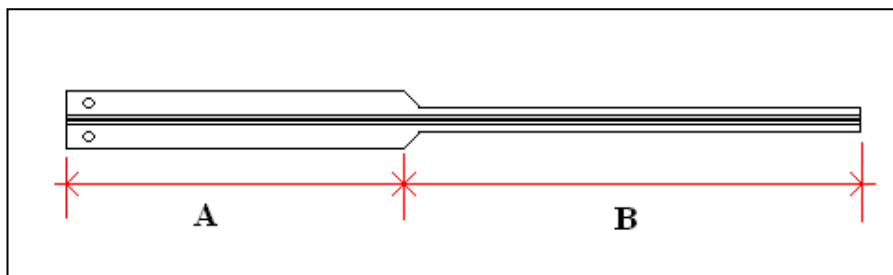
88

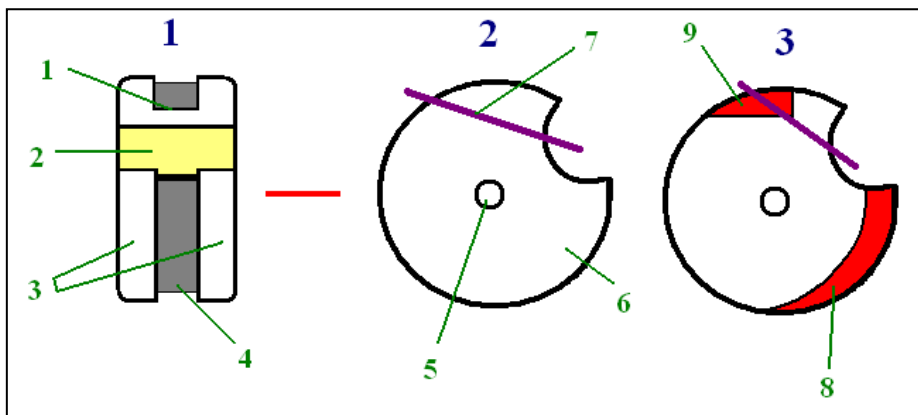

90

celková d	d části A	š části A	d části B	š části B	š žlábků	v obložení
263 mm	117 mm	20 mm	146	6 mm	4 mm	3 mm

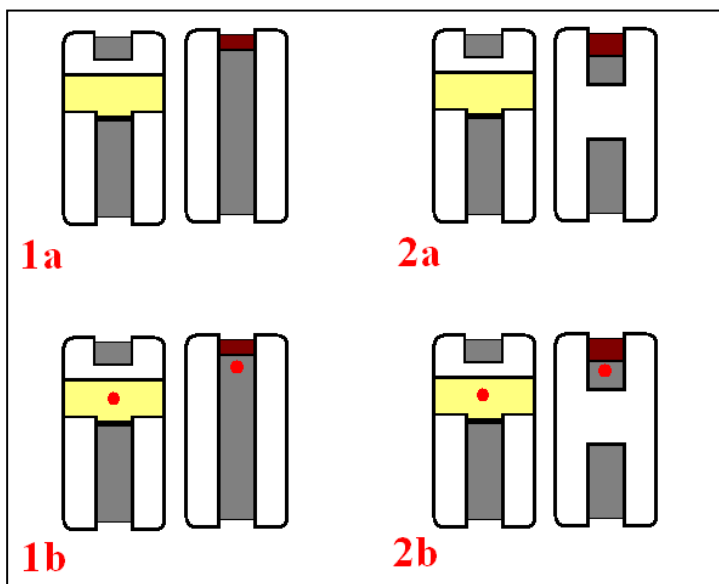

91

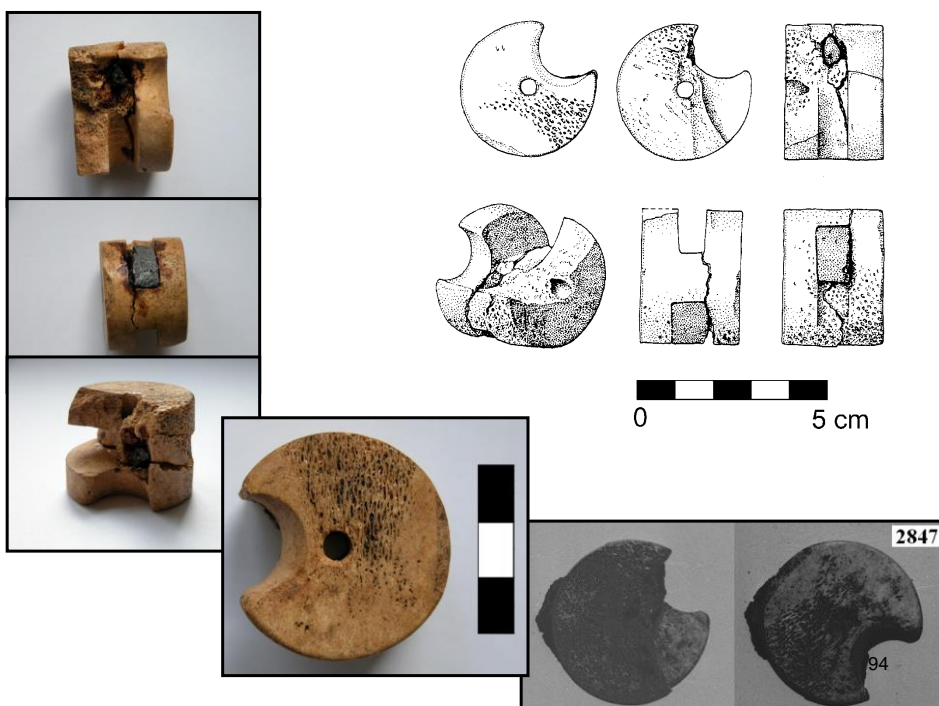
1. patka obvodového výřezu pro zaklesnutí páky spouštěcího mechanismu, 2. příčný výřez pro zaklesnutí tětiny, 3. dva paralelní prsty, 4. obvodový výřez pro zaklesnutí střeliště šípů, 5. otvor osy ořechu kuše pro upevnění do lůžka sochy kuše, 6. boční strana ořechu kuše, 7. šikmo vrtaný otvor pro trn, který ořech může mít; 8. žlábek pro střeliště šípů; 9. žlábek s patkou pro zachycení páky spouštěcího mechanismu kuše

92

variabilita tvarů ořechů kuše

93

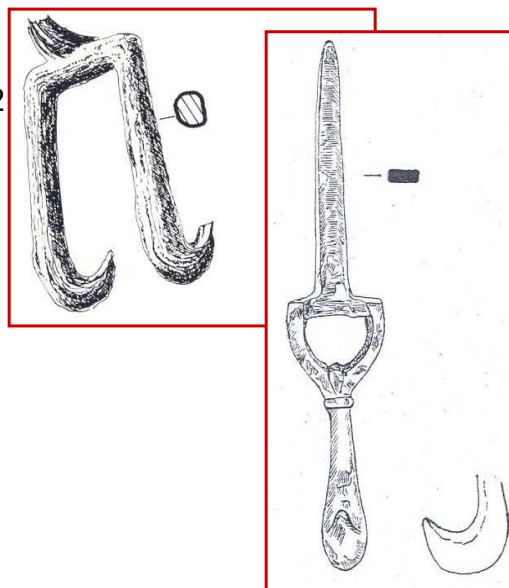

95

Napínací hák (napínák, hák)

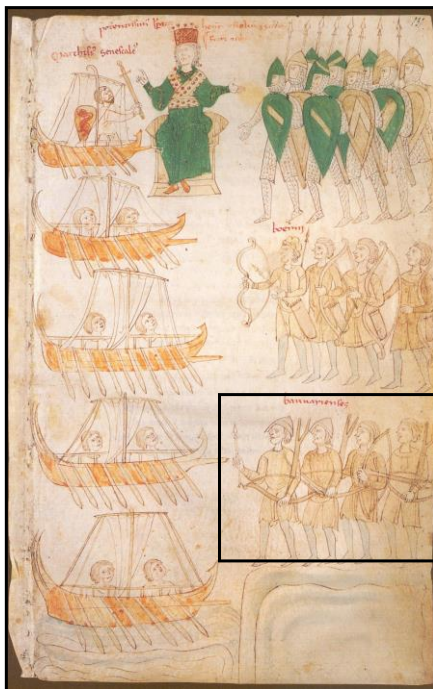
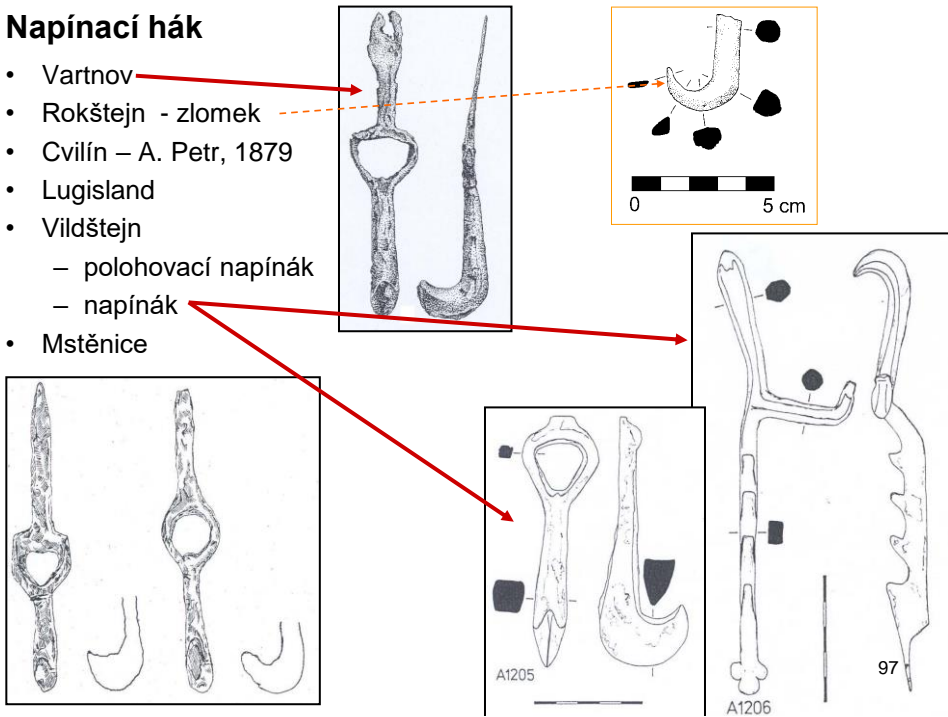
- dvojitý napínák (širší se 2 háky) –
  - Mstěnice
  - Posádka pri Gajaroch
- jednoduchý napínák (protáhlý s1 hákem) –
  - Kepkov
  - Konůvky (2ks)
  - hrádek Lipňany
  - Vartnov
  - Lugisland
  - Vildštejn

96

Napínací hák

- Vartnov
- Rokštejn - zlomek
- Cvilín – A. Petr, 1879
- Lugisland
- Vildštejn
  - polohovací napínák
  - napínák
- Mstěnice

98

Gaston Phébus, *Livre de la Chasse*
15. století

99

100

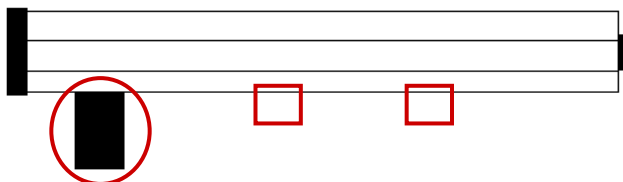
03 Ruční palné zbraně

- Lehké kusy
  - Fragmenty hlavní
  - Projektily
- Těžké kusy
  - Fragmenty hlavní
  - Projektily

101

RUČNÍ PALNÉ ZBRANĚ

- 14. století – délka – kolem 30 cm
- 15. století- prodloužení hlavní – mezi 30 – 80 cm

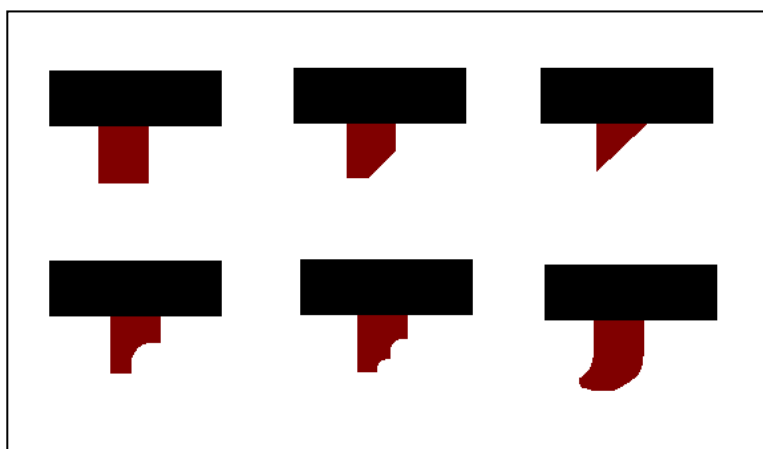
102

TVAR

- A. s hákem na těle hlavně**
  - B. bez háku**
  - C. s přídatným hákem**
    - 1. s tulejí
    - 2. bez tuleje
- osmiboká
  - šestiboká
  - válcovitá
  - vakovitá
- **KOMBINOVANÉ HLAVNĚ**
    - 2 části
      - válcovitá-osmiboká
      - válcovitá-šestiboká
      - válcovitá-desetiboká
    - 3 části
      - Osmiboká-válcovitá-osmiboká

103

- **ZÁKLADNÍ TVARY HÁKŮ POUŽÍVANÝCH V 15. STOLETÍ**

104

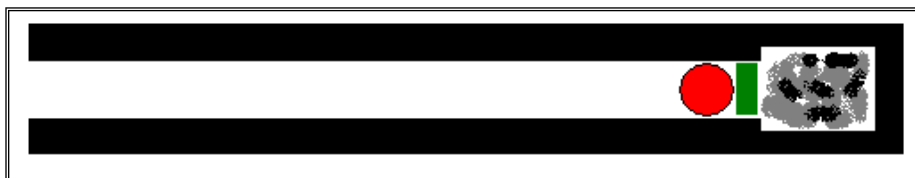

VNITŘNÍ PRŮŘEZ HLAVNÍ

105

- KOULE
- UCPÁVKA
- STŘELNÝ PRACH

106

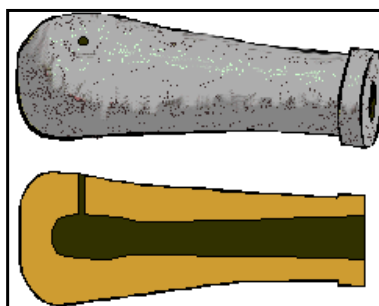
- surovina
  - kámen
  - olovo
  - železo
- tvary:
  - šíp – kombinované (dřevo, kovový hrot)
  - váleček
  - koule

107

„Loshultská puška“

- objevena v polovině 19. století
- uložena ve **Statens Historiska Museum**, Stockholm
- Bronzová
- průměr ústí 30 mm,
- průměr prachové komory 36 mm
- m= 9.07kg
- d=30 cm
- vázovitý tvar
- menší než iluminace pušky - Walter de Milmete entitled "De Nobilitatabus" (kolem 1326)

108

- „puška z Mörkö“
  - Bronzová
  - V Baltu poblíž ostrova Mörkö, Sweden,
  - Tulej – pro dřevěnou násadu
  - ve **Statens Historiska Museum**
  - datace kolem 1400
  - šestihranná
  - hák
  - **nápis** – náboženský

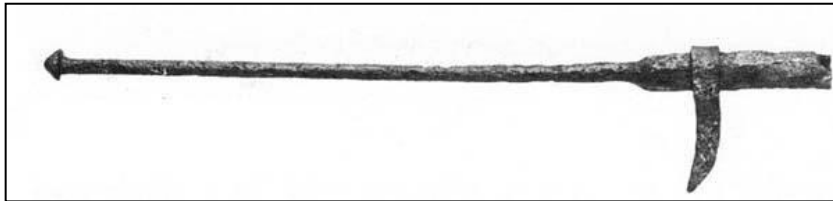
109

- „puška z Tannenbergu“
  - hrad Tannenberg, Hesensko
  - hrad zničen 1399
  - bronzová
  - v **Germanisches Nationalmuseum, Norimberk**
  - projektily:
    - malé kameny
    - odlévané kovové kule

- puška z Bernu
  - kolem 1400
  - s tulejí – původní násada
  - železná
  - museum v Bernu

110

- Vedelspang
  - kolem 1400
  - železná

111

- datace 1330
- d. 87,5 cm
- průměr 33 mm
- Musée de Provins et du Provinois.

112

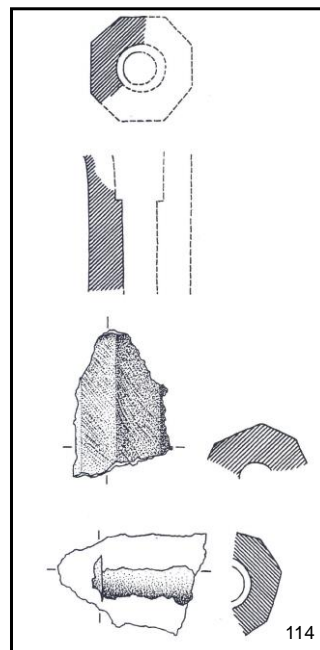
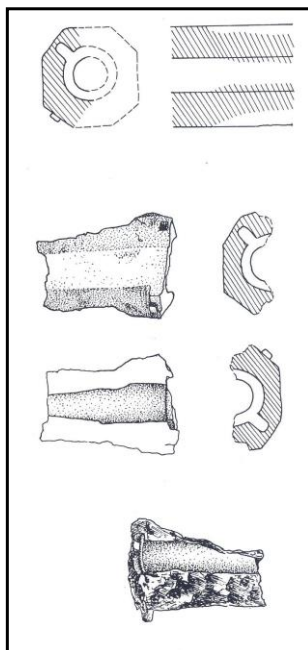
Z ARCHEOLOGICKÝCH PRAMENŮ STŘEDNÍ EVROPY

lokality	ráže	délka	komora	datace
Děvín				
Křivoklát				
Křídlo	23,5mm			polovina 15.století
Kutná Hora	25mm	263mm		
Mstěnice	20 mm		zúžená – 14 mm	Před 1468
Mstěnice	13 mm		rozšířená – 19 mm	Před 1468
Posádka pri Gajaroch	40mm	1260mm		polovina 15. století
Rakov				
Rokštejn	11 mm			Kolem 1400
Rychleby	34 mm	110 mm		kolem 1400
Sión	?			
Sitno	21mm			

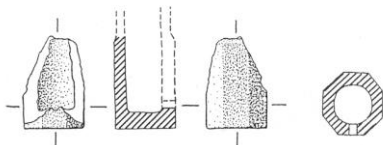
113

Mstěnice

- 2ks
  - bronzová
  - 8-hraná

FRAGMENT BRONZOVÉ PÍŠTALY Rokštejn

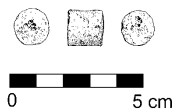

11 mm
8-hranná
bronzová

2 olověné válcovité
projektily

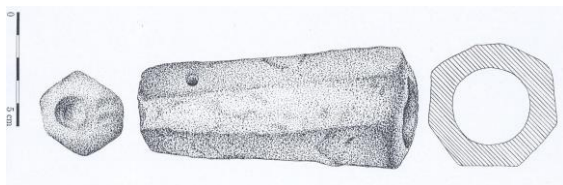
$\varnothing=13\text{mm}$ a
 $v=10\text{mm}$
 $\varnothing=28\text{mm}$ a
 $v=27\text{mm}$

115

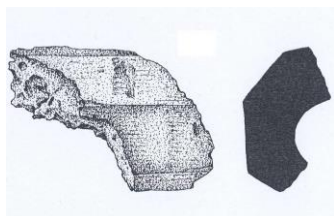
Rakov

Rychleby • 8-hraná
• železná

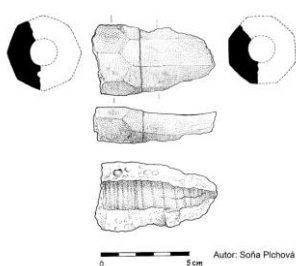
Vartnov

- bronzová
- 8-hranná

Holoubek

116

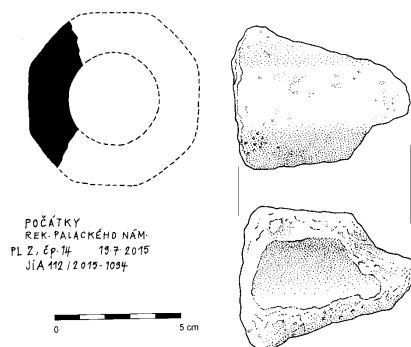
Humpolec

Jaroměřice n. R.

Přibyslav 1

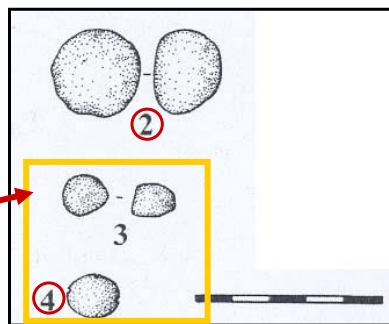
Přibyslav 2

117

PROJEKTILY

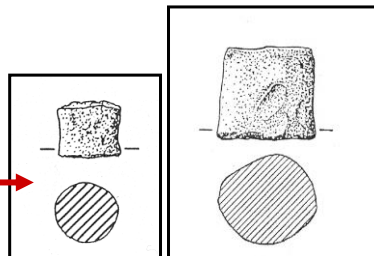
• LELEKOVICE

- 1 olověný válcovitý projektil
  - $\varnothing=12\text{mm}$ a $v=?\text{mm}$
- 2 kamenné koule
  - $\varnothing=12\text{mm}$
  - $\varnothing=18-20\text{mm}$
- fragmenty kamenné koule
  - $\varnothing=350\text{mm}$

• ROKŠTEJN

- 2 olověné válcovité projektily
  - $\varnothing=13\text{mm}$ a $v=10\text{mm}$
  - $\varnothing=28\text{mm}$ a $v=27\text{mm}$

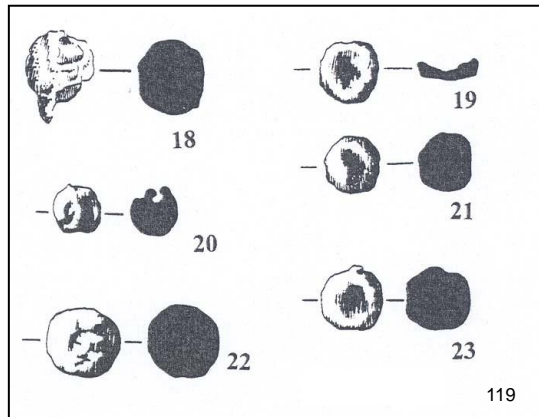

118

- **LICHNICE – obléhací poloha**

- olověné koule – 6ks

- $\varnothing=19\text{mm}$, $m=43\text{g}$
- $\varnothing=15\text{mm}$, $m=22\text{g}$
- $\varnothing=15\text{mm}$, $m=7\text{g}$ – rozplácnutá koule
- $\varnothing=12\text{mm}$, $m=?\text{g}$
- $\varnothing=17\text{-}18\text{mm}$, $m=?\text{g}$
- $\varnothing=20\text{mm}$, $m=?\text{g}$

- **LUGISLAND**

- olověné koule
- $\varnothing=11\text{mm}$

- **DOLANY**

- $\varnothing=405\text{mm}$

- **SION**

- koule $\varnothing=18\text{-}20\text{ mm}$
  - železné koule zalité do olova
- kamenné koule –
  - pro prak i palné zbraně

- **VÍZMBURK**

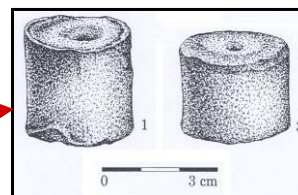
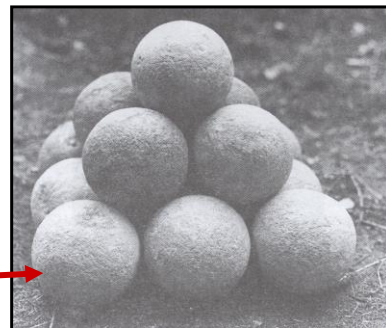
- kamenné koule

- **OLOMOUC**

- kamenná koule
- sdělení P. Michny u Ungra1999, 123

- **VARTNOV**

- 2 olověné válcovité projektily
- Hrubě tesané kam. Koule (až 80kg) – do praků
- Menší kamené koule (1 železná) - katapult

119

120

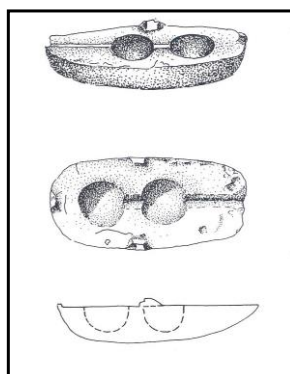

- Jihlava, obléhání města, 15.-17. století
- Bronzový projektil r. 50-60mm
- Olověný projektil r. 25-30mm

121

Kadluby na odlévání projektilů

odlévací forma na kule

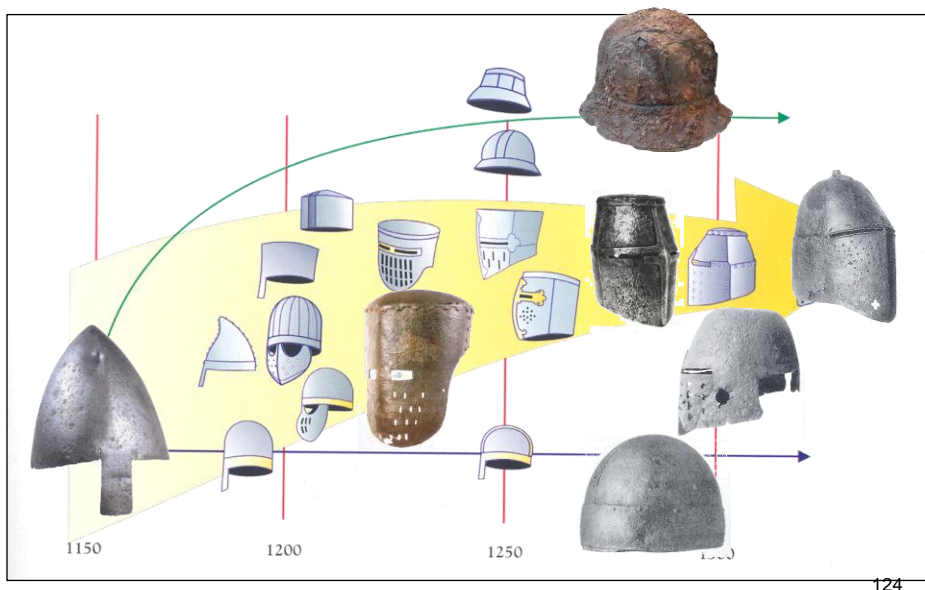
122

04 Ochranná zbroj

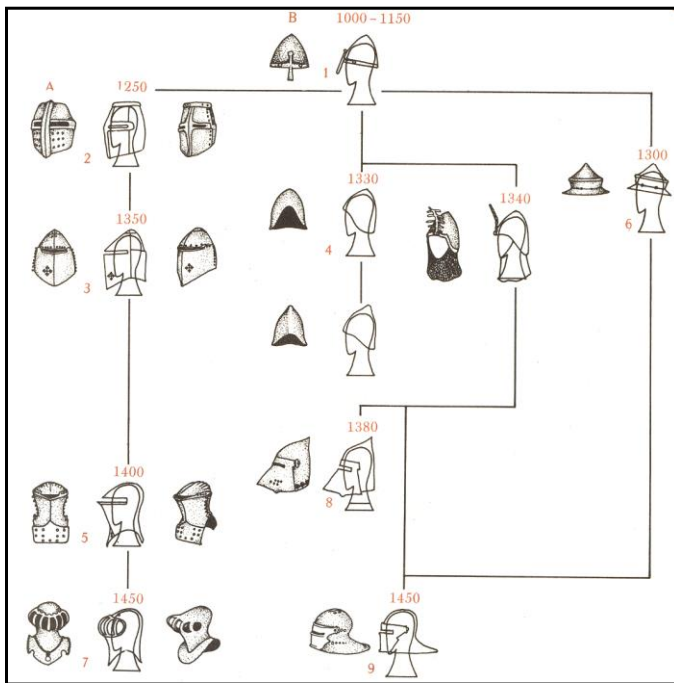
- Přilba
- Kroužková zbroj
- Bojový kabát → brigantína
- Šupinová zbroj
- Plátová zbroj
- Rukavice
- Štít

123

Přilba

124

125

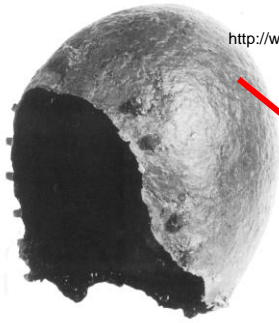
Barbute, c. 1350,
Milano, Museo Poldi
Pezzoli.

126

Konec 14. století

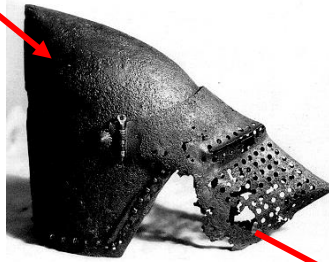
<http://www.royalarmouries.org/extsite/view.jsp?sectionId=486&assetId=249>

HELMA Kazimíra Velikého

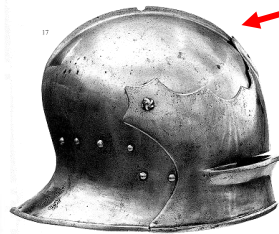
Okolo pol. 14. st.

BASINET 1370-1380

VELKÝ BASINET, 1415

ŠALÍŘ, 1460

Chuburg

127

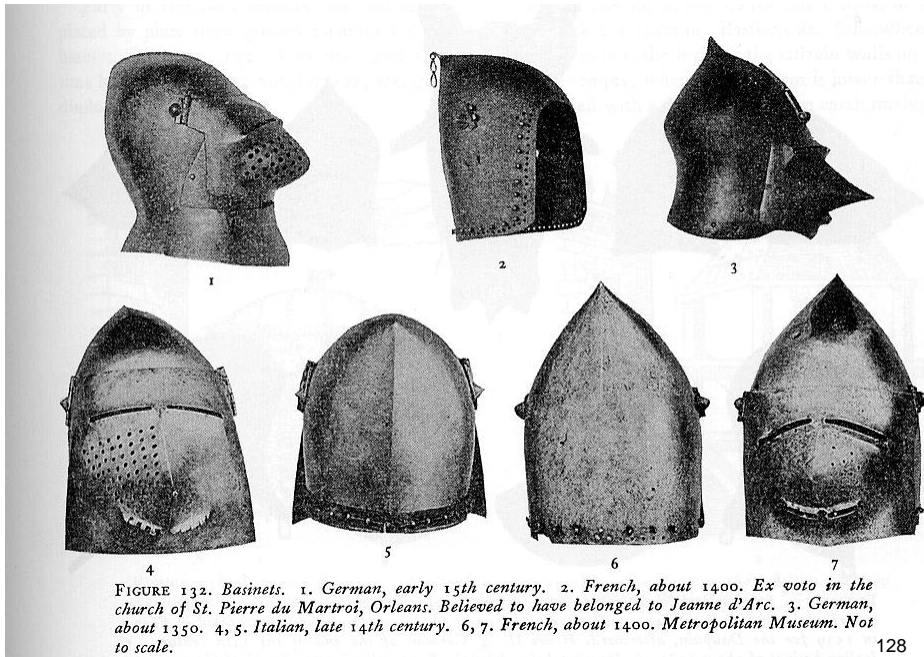

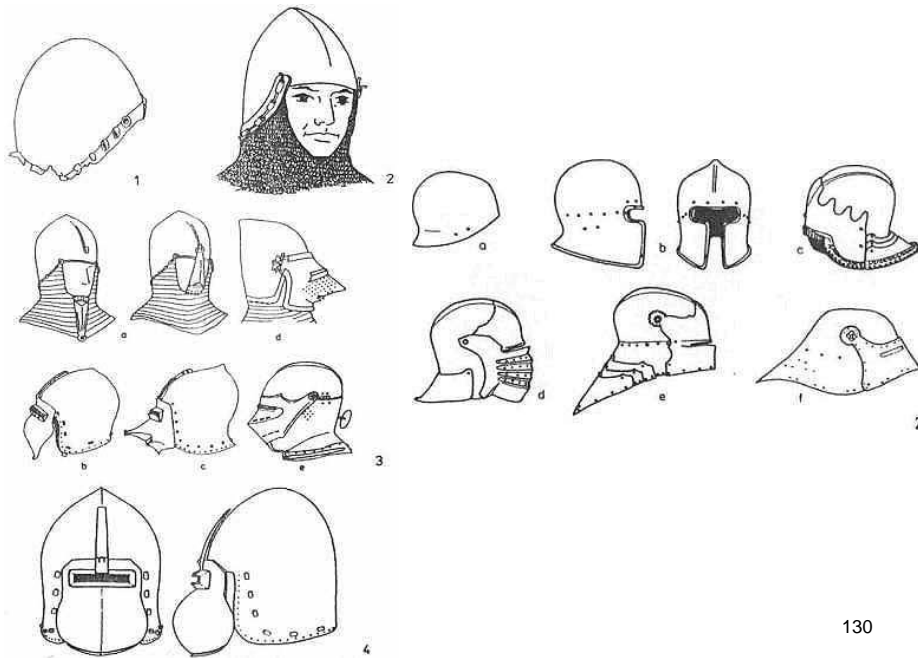
FIGURE 132. Basinets. 1. German, early 15th century. 2. French, about 1400. *Ex voto in the church of St. Pierre du Martroi, Orleans. Believed to have belonged to Jeanne d'Arc.* 3. German, about 1350. 4, 5. Italian, late 14th century. 6, 7. French, about 1400. Metropolitan Museum. Not to scale.

128

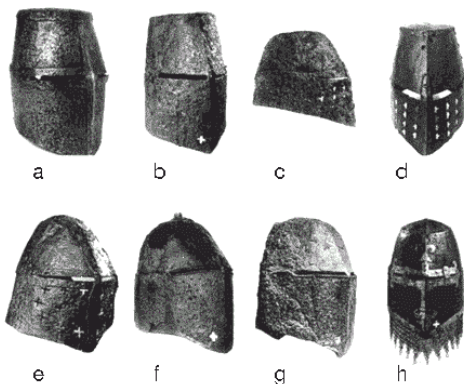
Barbuta 1470

129

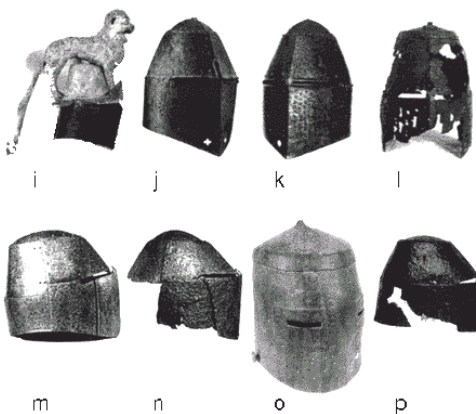
130

- a. Darge
Hrnocovitá, Bodenfund; kolem. 1250-1280; Altes Zeughaus, Berlin
- b. Madeln I
Bodenfund; kolem 1300; z.Zt. Schweizerisches Landesmuseum, Zürich
využívána při turnaji
- c. Burg Aranäs, Westgotland
Bodenfund; poč. 14. st.; Statens Historiska Museum, Stockholm
- d. Bozen, Tirol
Bodenfund; začátek 14. st.; Castel S. Angelo, Rom
velmi krátký tvar- možná zkráceno?
- e. Madeln II
Bodenfund; Mitte 14. st.; Kantonsmuseum Baselland, Liestal
Von seiner Formgebung her der aufwendigste Fund; unikal auch die kreuzförmigen Atemlöcher und der zur Nase hin breiter werdende Sehspalt
- f. Küssnacht am Rigi
Bodenfund; polovina 14. st.; Schweizerisches Landesmuseum, Zürich
nalezo se součástí ochranné zbroje, rekonstrukce
- g. hrad Tannenberg
Bodenfund; 2.pol. 14. st.; Hessisches Landesmuseum, Darmstadt
- h. Kornburg
Funeralhelm, vormalis Kloster Kleinschwarzenlohe; konec 14. Jh.; Germanisches Nationalmuseum, Nürnberg

131

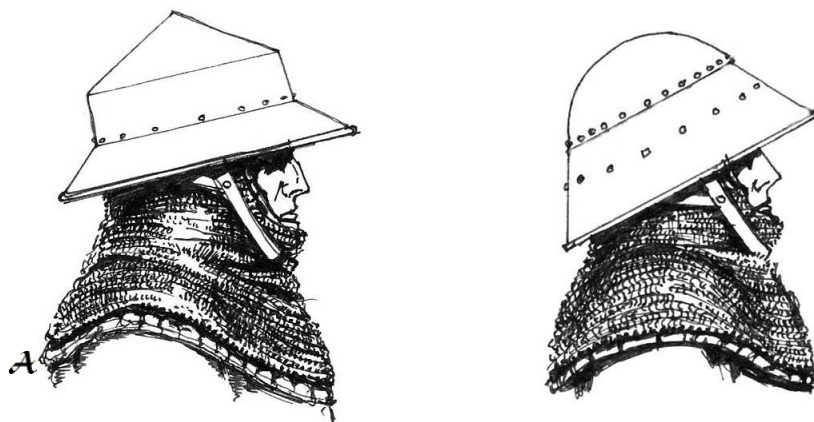
- i. Přilba prince z Walesu
Funeralhelm; 2. polovina 14.st.; Katedrála v Canterbury
identická s j) a k).
- j. ?
? Funeralhelm; 2. polovina 14. st.; sbírka Peter Dale, nyní Royal Armouries, Leeds
- k. Helma Richard Pembridge
Funeralhelm; 2. polovina 14. st.; Katedrála v Herefordu, nyní Royal Scottish Museum, Edinburgh
- l. Traun u Linze
Gewässerfund; polovina 14. st.; Österreichisches Landesmuseum, Linz
- m. ? von Prankh
Funeralhelm; 2. polovina 14. st.; Kunsthistorisches Museum, Wien
turnajová
- n. Lebus an der Oder
Bodenfund; 2. polovina 14. st.; Tøjhusmuseet, Kopenhagen
- o. hrad Altena
Bodenfund; konec 13. st.; Museum der Grafschaft Mark auf hrad Treuchtlingen
- p. Bodenfund; začátek 14. st.;
proražená od bojového kladiva

132

Železný klobouk
13.-14. st.,
Wüstung Marsleben
Ze 4 částí
Organické stopy – filc a kůže -
vypolstrování

133

Železný klobouk/kapalín

široký lem

Rekonstrukce klobouku z
"Plemięty". počátek 15. st.

134

Italský kapalín/klobouk

2. pol. 14. st.

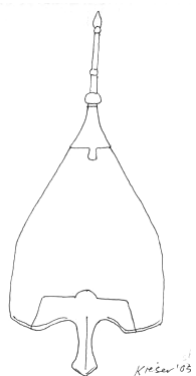
bez kroužkového závěsu

kapalín/klobouk

Rekonstrukce podle
manuscriptu "**Eneas
v Itálii**" z 1418.Rekonstrukce odle
"**Grudziądz Poliptic**"
z hradní kaple
Pomorze Gdańská
oblast, Polsko kolem
1390.

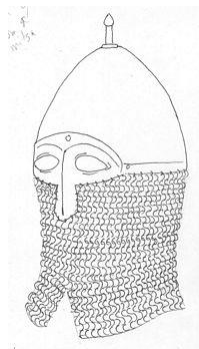
135

ŠIŠÁK

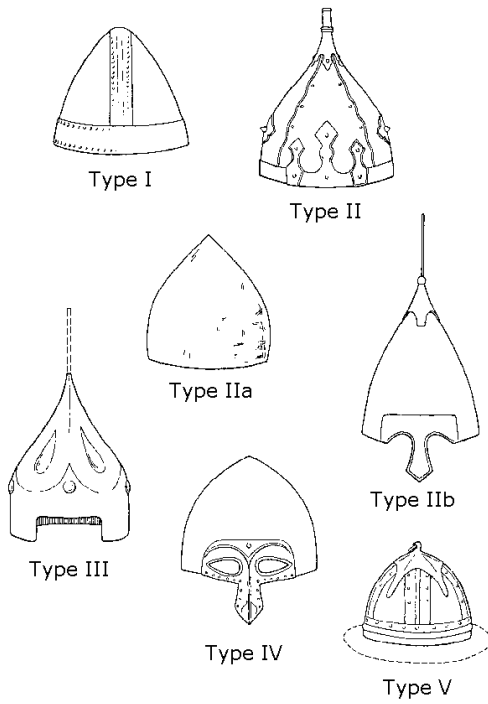

KOLPAK

Helma s
polomaskou

136

Helmet type	Dating (century)					Number found
	X	XI	XII	XIII	XIV	
I	—	—				2
II	—	—	—	—	—	6
IIa	—	—	—	—	—	4
IIb			—	—	—	8
III			—	—	—	3
IV			—	—	—	6
V				—	—	3
(Unknown)	—	—	—	—	—	(5)
TOTAL:						37

Východní přilby

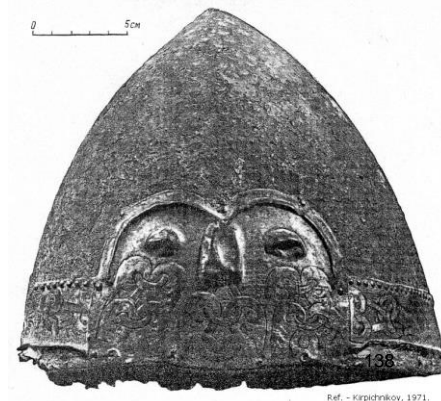
137

Ref. - Murasheva et al., 1996

Typ I

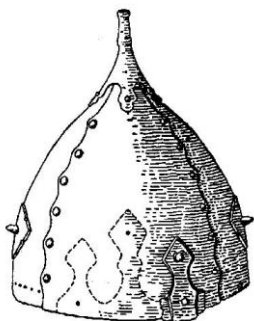
KÓNICKÁ, GNIEZDOVO
10. století

Ref. - Kirpichnikov, 1971.

Nemia, 11.st.

TYP II, ČERNIGOVSKÝ
10.STOLETÍ

Ref. - Kirpichnikov, 1971

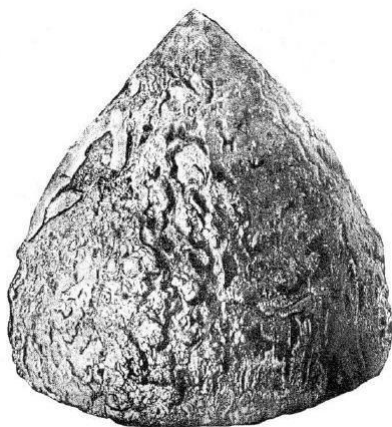
MOKROE

Chernaia Mogila, Chernigov, 960-970AD.

Giecz

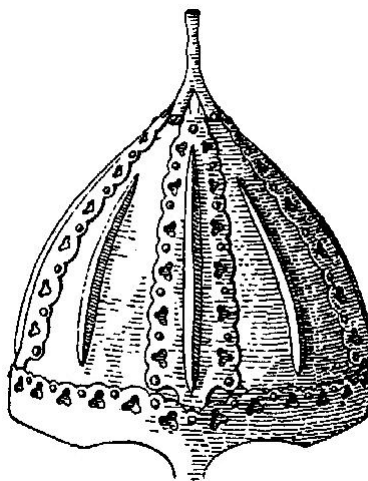
139

TYP IIa

0 4 CM

Ref. - Kargev, 1958

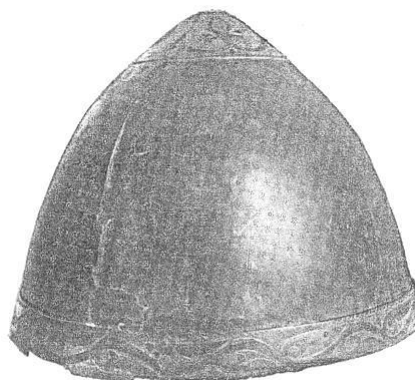
Ref. - Kirpichnikov, 1971

KYJEV, 1200-1250

GNIEZDOVO, 10. STOLETÍ

140

TYP IIa

Ref. - Kirpichnikov, 1971

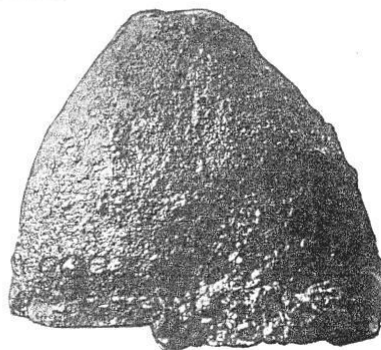
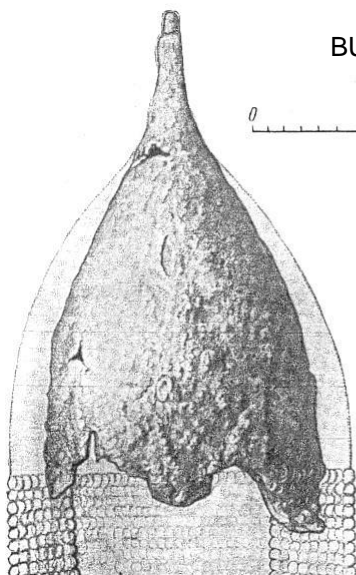

BABIČI, 1150-1250

141

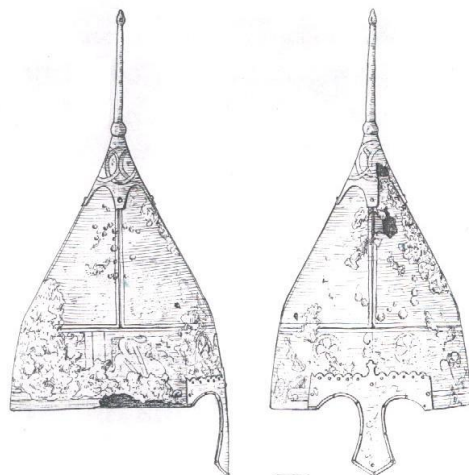
TYP IIb

BURTI, 12-13. STOLETÍ

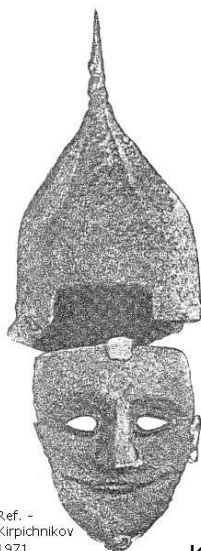
Ref. - Kirpichnikov, 1971

142

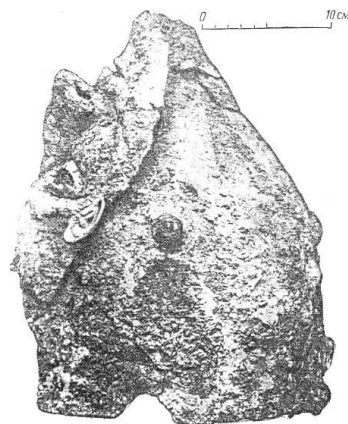

TAGANCZA/TAHANCZA, 12.-13.století

143

Typ III, helmy s maskou
12.-13.stoletíRef. -
Kirpichnikov
1971

KOVALI

Ref. - Kirpichnikov, 1971

LIPOVEC

144

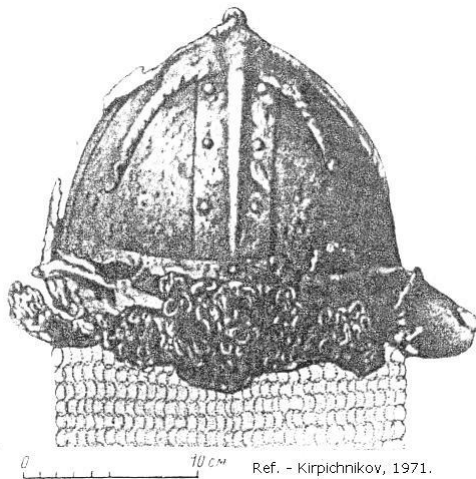
TYP IV, HELMA S PŮLMASKOU

LYKOVO, JAROSLAVSKÁ

Ref. - Miller, 1982.

145

TYP V

Ref. - Kirpichnikov, 1971.

PEŠKI, 1250-1300

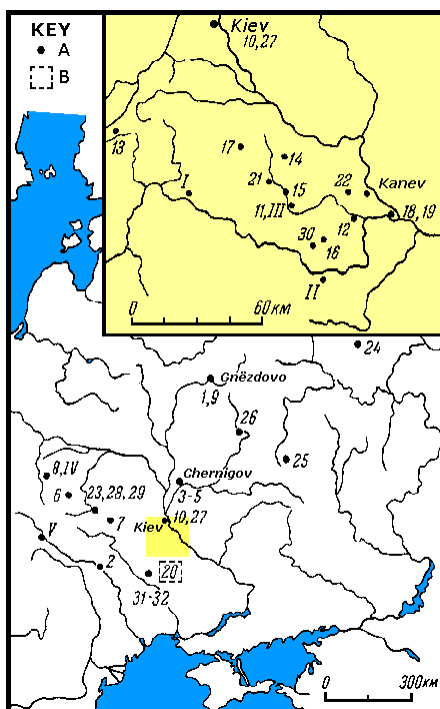
146

KREML, PŘILBA
ALEXNADRA NĚVSKÉHO
13.STOLETÍ

Ref. - Andreev, 1958

147

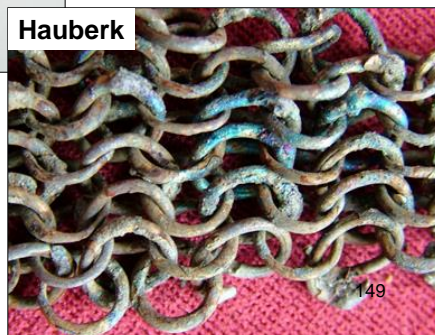
148

Lorica hamata

Hauberk

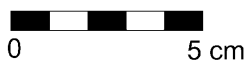

Kroužková košile - Muzeum Bayeux 150

Giaco di maglia,
1340-1350 c.,
Edinburgh, Royal
Museum of Scotland.

151

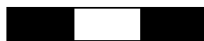
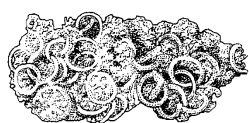

ROKŠTEJN

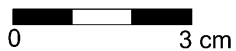
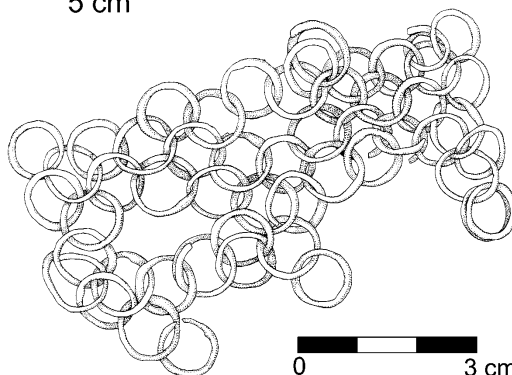

152

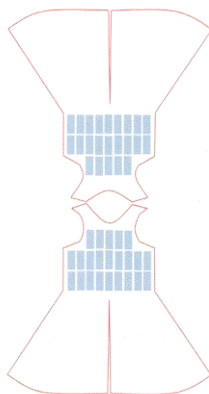
ROKŠTEJN

153

Relikviář z Wienhausen

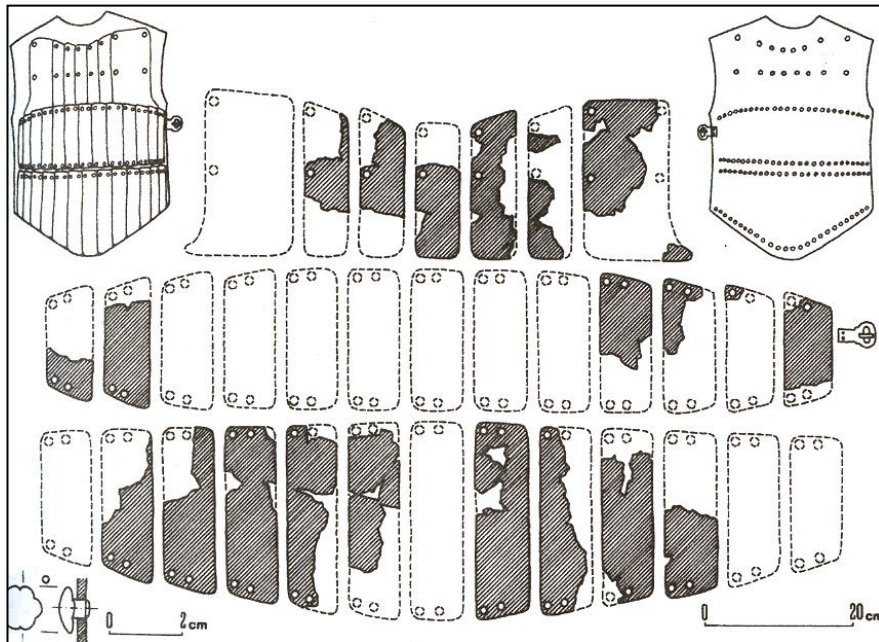
Sv. Mauritius v Magdeburgu, dóm¹⁵⁴

kolem 1280 dt. Ms. Add. 17687, British Library

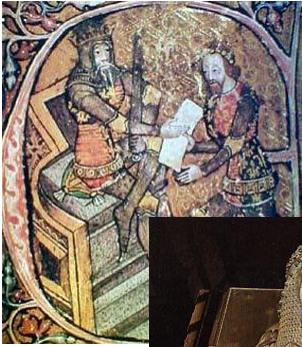

155

156

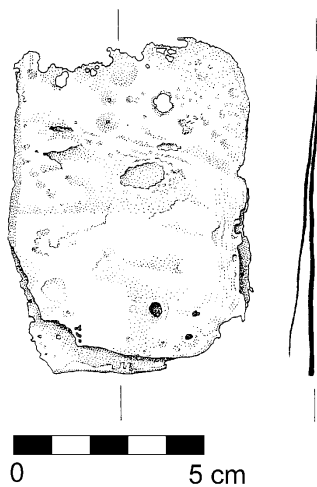
Black Prince - Canterbury

BRIGANTINA

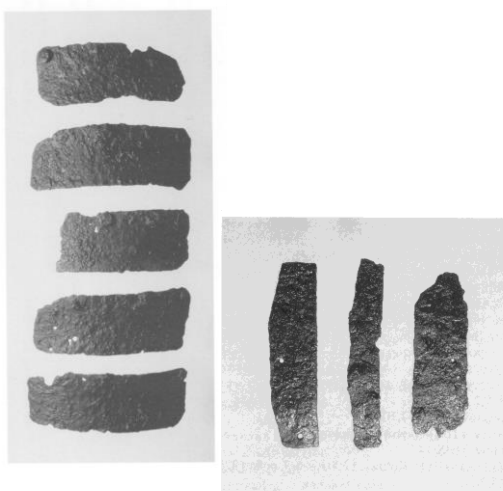

brigantina

Itálie, poč. 16. st.

Fot. 35. Sanok-Biala Góra, m. k. 160-163.

Ochranná zbroj

kolem 1400 a později; Itálie

Ocel, mosaz, textil; v. 168.9 cm

Bashford Dean Memorial Collection

Konec 14. století

161

karwasz

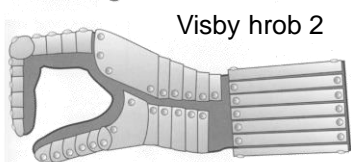

162

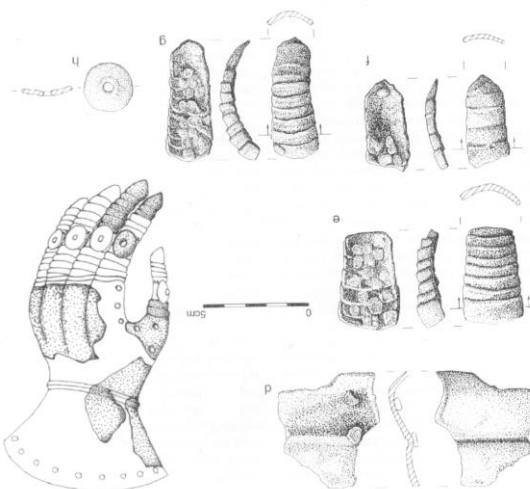
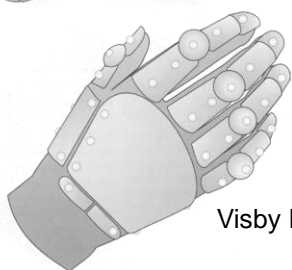
Visby hrob 3

Visby hrob 2

Visby hrob 1

Hrad Czechów, Pl.

163

ŠTÍT

Brodek u Přeřova

164

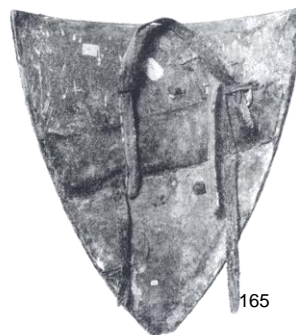
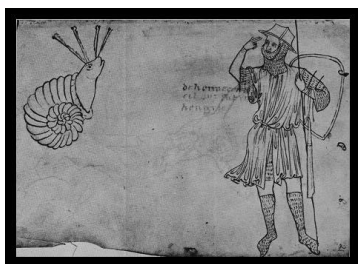

Štít lantkraběte Heinricha
von Thuringen

2/2 13.st.

Sitten, kolem 1300

165